

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra české literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Schéma a inovace v románech Lenky Lanczové

Scheme and innovation in Lenka Lanczová's fiction

Ivana Peterová

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Smrčka, Ph.D.
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání – Český jazyk se zaměřením na vzdělávání (B AJ – ČJ)

2023

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Schéma a inovace v románech Lenky Lanczové* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 9.7. 2023

Poděkování

Mé poděkování patří PhDr. Jiřímu Smrčkovi, Ph.D., za vedení mé bakalářské práce, cenné rady a připomínky, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování věnoval.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou schématu a jeho inovacemi ve vybraných dívčích románech Lenky Lanczové (*Čas něhy, Kde končí svět, Pár minut lásky, Lásky a nálezy, Třináctá komnata, Potížistka, Sběratelka polibků, Mokrý náruč léta, Hořká chuť lásky, Postel plná růží*). Cílem práce je na základě analýzy vybraných stylových, tematických a jazykových rysů zjistit podobnosti v románech a stanovit schéma, které autorka ve svých románech uplatňuje. První část práce je zaměřena na teoretickou analýzu dívčí literatury a její historický vývoj, součástí práce je charakteristika stavu literárního trhu devadesátých let minulého století, kdy L. Lanczová začala vydávat své knihy. Druhá část práce je zaměřena na analýzu schématu v rámci kompoziční šablony, opakujících se motivů postav a časoprostoru, ve kterém se romány odehrávají. Práce se zabývá výrazněji motivem outsidera a motivem naivity, které byly analýzou románu zařazeny do schématu jako jeho markantní součást. Komparativní metodou jsou zkoumány inovační prvky, které se zavedenému schématu vymykají. V práci jsou analyzovány účely zjištěných inovačních prvků, pozornost je věnována rovněž analýze faktorů čtivosti a oblíbenosti těchto románů. Nejvýrazněji jsou faktory čtivosti a oblíbenosti představeny v souvislosti s tématy, kterým se Lenka Lanczová věnuje a stylem, jakým je zpracovává.

KLÍČOVÁ SLOVA

Lenka Lanczová, populární literatura, dívčí román, červená knihovna

ABSTRACT

This bachelor's thesis concerns itself with the analysis of the scheme and its innovations in selected girls' novels by Lenka Lanczová (*Čas něhy, Kde končí svět, Pár minut lásky, Lásky a nálezy, Třináctá komnata, Potížistka, Sběratelka polibků, Mokrý náruč léta, Hořká chuť lásky, Postel plná růží*). The aim of the thesis is to observe similarities in the novels based on the analysis of selected stylistic, thematic and linguistic features and to establish the scheme that the author applies in her novels. The first part of the thesis is focused on the theoretical analysis of girls' literature and its historical development, part of the work is a description of the state of the literary market in the nineties of the last century, when L. Lanczová started publishing her books. The second part of the thesis is focused on the analysis of the scheme within the literary composition, the recurring motifs of the characters and the time-space in which the novels take place. The thesis is focused more prominently on the motif of the outsider and the motif of naivety, which were included in the scheme as a striking part of the novels. Innovative elements that diverge from the established scheme are examined through the comparative method. The thesis analyzes the purposes of the identified innovative elements, attention is also paid to the analysis of the readability and popularity factors of these novels. The factors of readability and popularity are presented most prominently in connection with the topics that Lenka Lanczová deals with and the style in which she processes them.

KEYWORDS

Lenka Lanczová, popular fiction, novel for girls, women's fiction

Obsah

1 ÚVOD	8
2 ŽÁNŘ ROMÁNU PRO DÍVKY	10
2. 1 DÍVČÍ LITERATURA V KONTEXTU LITERÁRNÍ TVORBY	10
2. 2 ZÁKLADNÍ RYSY LITERATURY PRO DÍVKY	11
2. 2. 1 Postavy	13
2. 3 CHARAKTERISTIKA ČTENÁŘKY	14
3 VÝVOJ DÍVČÍHO ROMÁNU S PŘIHLÉDNUTÍM K JEHO PODOBÁM	16
4 LENKA LANCZOVÁ	19
4. 1 TVORBA	19
4. 2 KRÁLOVNA DÍVČÍCH KNIHOVNIČEK	20
5 SCHÉMA V ROMÁNECH LENKY LANCZOVÉ	22
5. 1 TITULY ROMÁNŮ	22
5. 2 KOMPOZICE	23
5. 3 SCHÉMA FABULE	24
5. 3. 1 Incipit	25
5. 4 POSTAVY	26
5. 4. 1 Protagonistky	26
5. 4. 2 Kamarádky	28
5. 4. 3 Rodina	29
5. 4. 4 Objekty milostného zájmu (idolové)	31
5. 5 ČASOPROSTOR	34
5. 6 MOTIVICKÁ SCHÉMATA	36
5. 6. 1 Láska	37
5. 6. 2 Prostředí školní lavice	38
5. 6. 3 Prázdniny	39
5. 6. 4 Cesta k dospělosti	40
5. 6. 5 Motiv outsidera	41
5. 6. 6 Motiv erotiky	43

5. 6. 7 Hodnotový svět protagonistek.....	45
6 JAZYK.....	49
ZÁVĚR.....	52
SEZNAM LITERATURY.....	55
PRIMÁRNÍ LITERATURA.....	55
SEKUNDÁRNÍ LITERATURA.....	56
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	58

1 Úvod

Literatura pro dívky neboli dívčí román je literární žánr, který se stal fenoménem především v devadesátých letech minulého století. Svou popularitu si hned od počátku své kariéry získala u čtenářek Lenka Lanczová, která je dodnes jednou z nejprodávanějších autorek dívčí literatury v České republice. Do povědomí čtenářů se dostala milostnou trilogií o Radce (*Počkej na mě, Radko; Podej mi ruku, Radko; Pojď se mnou, Radko*), kterou psala od svých třinácti let. Doposud jí vyšlo 61 titulů, poslední v roce 2019.

Tématem bakalářské práce je schéma a inovace v románech Lenky Lanczové. V práci budou zkoumány společné znaky románů, práce bude analyzovat vybrané stylové, tematické a jazykové rysy deseti titulů vydaných v letech 2000-2010.

Mezi základní charakteristické rysy dívčího románu patří opakující se témata a motivy, milostná zápletka a šťastný konec – *happyend*. Cílem této práce je zjistit a stanovit schéma – šablonu, kterou autorka ve svých románech uplatňuje. Na jednotlivých románech budou zjišťovány podobnosti, hlavními předměty zkoumání budou tematické rysy, motivické prvky a postavy románů. Zároveň je cílem této práce najít rysy, kterými je schéma narušeno, tedy práce se bude taktéž zaměřovat na užité inovační prvky a zjišťovat jejich účel.

K analýze bylo vybráno deset románů *Kde končí svět* (2000), *Hořká chuť lásky* (2001), *Pár minut lásky* (2002), *Mokrá náruč léta* (2003), *Postel plná růží* (2003), *Lásky a nálezy* (2004), *Sběratelka polibků* (2005), *Čas něhy* (2005), *Potížistka* (2008), *Třináctá komnata* (2010). Za jeden z faktorů oblíbenosti se dá považovat počet vydání, proto bylo i toto hledisko při výběru zvaženo. Tři z těchto románů byly vydané opakovaně (*Lásky a nálezy*, *Sběratelka polibků*, *Potížistka*), šest z nich dostalo třetímu vydáním. Opětovného vydání se zatím nedočkal pouze román *Třináctá komnata*. Při výběru bylo uplatněno taktéž časové hledisko, byly zvoleny romány vydané v prvním desetiletí 21. století. Záměrně byla zvolena ucelená časová řada, romány vydané deset let od prvního titulu v roce 1993 disponují zavedenou formou a stylem, autorka v této době byla už značně populární, můžeme tedy předpokládat, že její tvorba dostala ucelené stabilní podoby.

V úvodních kapitolách bude práce zaměřena na charakteristiku žánru dívčího románu, jeho zařazení do literatury a historický vývoj. Výrazněji budou představeny rysy dívčího

románu, které budou v dalších kapitolách zkoumány v románech Lenky Lanczové. Další kapitoly práce budou věnovány analýze schématu a jeho inovaci, v souvislosti s tím budou hledány schematické prvky, které mohou přispívat ke čtivosti a popularitě dívčích románů.

Jako východisko pro analýzu sloužila především publikace Svatavy Urbanové *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX.století*, která zkoumá podoby dívčího románu a jeho recepce, a Oldřicha Sirovátky *Literatura na okraji*, sloužící jako teoretická příručka k vrstvě zkoumané literatury.

Literatura pro dívky je podle literárních teoretiků klasifikována jako literatura triviální a braková, přestože se řadí mezi jednu z nejpobulárnějších odvětví. Podstatnou součástí této práce je zjistit na románech Lenky Lanczové, jakožto autorky, která patřila i mezi mé nejvyhledávanější autory v dospívání, zda je tato literatura pouze šablonovitě vydávána, nebo zda existují takové inovace, které by se vymykaly typickým charakteristikám románů pro dívky.

2 Žánr románu pro dívky

2.1 Dívčí literatura v kontextu literární tvorby

Literatura může být členěna mnoha způsoby. V práci bude zohledňována literatura z hlediska její kvality a funkce. Pro účely této práce budeme vycházet ze stratifikace na dva základní proudy, literaturu uměleckou a populární. Jako uměleckou literaturu můžeme chápat tvorbu, jejímiž hlavními kritérii jsou originalita a osobitost. Do umělecké literatury mohou být zařazeni autoři, jejichž tvorba podstupuje neustálý vývoj, nenesou rysy schematismu ani nevykazuje vzájemnou podobnost mezi jednotlivými publikacemi, dá se tedy označit za prestižní a hodnotnou. Cíl, který si klade umělecká tvorba, je nastolit rozporuplnost, klást existenciální otázky a uvádět čtenáře do konfrontace. Účelem hodnotné literatury je vést k myšlení a rozvoji, aby člověk mechanicky nezůstával na jednom místě, ale vytvářel si kritické myšlení a vlastní kulturní hodnoty.¹

Paralelně k literatuře vysoké, umělecké se vyskytuje literatura nízká, populární. Kromě těchto dvou označení se můžeme setkat s názvy dalšími, např. literatura konzumní, masová, braková, triviální, druhořadá, literatura kýče či paraliteratura. Literatura vysoká získala označení na základě umělecké hodnoty udávané literární kritikou a literární historií², vzhledem k masové oblibě u čtenářů populární literatura takové umělecké hodnoty dosáhnout nemůže, proto ji často označujeme jako literaturu nízkou. V porovnání s literaturou uměleckou si autoři triviální literatury (z latinského slova *trivialis* znamenající obyčejný, všední, jednoduchý³) nekladou za důraz originalitu ani osobitost, jejich díla jsou charakterizována jako šablonovitá, imitační, nesoucí funkci zábavnou a rekreační, tedy sloužící především k pobavení a oddychu⁴. Za základní princip populární literatury tedy nejde považovat stimulaci čtenáře ke kritickému smýšlení, cílem autorů konzumní literatury je úspěch⁵, z tohoto důvodu můžeme populární literaturu označovat i jako literaturu komerční.

¹ KOZIOLOVÁ, Lenka. *Umělecká literatura jako didaktický problém*. 2006. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra české literatury. Vedoucí práce Hausenblas, Ondřej, s. 18-19

² SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990, 98 s.

³ TOMAN, Jaroslav. *Trivialita a kýč v literatuře pro děti a mládež*. Brno: CERM, 2000, s. 12.

⁴ SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990, s. 7

⁵ SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990, 98 s.

Podle Sirovátky lze populární literaturu dále dělit na několik námětových okruhů podle žánrového principu.⁶ Pro účely této práce je tento stratifikující model vyhovující, jelikož vyčleňuje dívčí literaturu jako samostatný žánr. Mezi další žánry, které jsou podle námětu vymezeny, můžeme zařadit dobrodružnou literaturu, kam lze zařadit například detektivku, cestovatelský či historický román, hororovou literaturu, milostný román neboli literaturu pro ženy a humornou literaturu. Přestože je dělení podle Sirovátky pro podstatu práce dostačující, nesmí být opomenuta jeho neaktuálnost. Žánry se v průběhu let mění, vznikají nové, není tedy k podivu, že dnes populární žánry, jako jsou sci-fi a fantasy, Sirovátka do svého členění nezařadil, přestože se námětově žánry objevily například v rámci historického románu či dobrodružné literatury.

2.2 Základní rysy literatury pro dívky

Encyklopedie literárních žánrů definuje dívčí román jako žánr populární literatury „určený dospívajícím dívkám mající emotivním příběhem napomoci procesu jejich osobnostního zrání.“⁷ Dívčí román definuje podobně *Slovník literární teorie* jako typ románu, zobrazující životní situace příznačné pro dospívající dívky. Základními znaky dívčího románu jsou dívčí hrdinka, konfliktní situace a citová problematika⁸. V námětové oblasti není prostor pro experiment a originalitu, hrdinky jsou vkládány do prostředí typických pro dospívající dívky (škola, internát, diskotéky, taneční, kempy), ve kterých hledají cestu samy k sobě a snaží se chovat jako dospělé ženy. Protagonistka se dostává do modelových situací (přechod na jinou školu, konflikt v rodině, rozchod, těhotenství), častými motivy jsou láska a přátelství.

Pro populární literaturu je typické omezené množství prvků, které román utvářejí (témata, motivy, prostředí, postavy). Velký důraz je v dívčí literatuře kladen na děj, který je nekomplikovaný, šablonovitý, stereotypně vykonstruovaný. Sirovátka zdůrazňuje důležitost epičnosti, jejíž dramatické a napínavé prvky vtahují čtenáře do děje.⁹ Autor se

⁶ SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990, 98 s.

⁷ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s.

⁸ VLAŠÍN, Štěpán, Josef PETERKA a Jiřina TÁBORSKÁ. *Slovník literární teorie*. Vydání druhé, rozšířené. Praha: Československý spisovatel, 1984, str. 78

⁹ SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990, 98 s.

zpravidla snaží přes všechny okolnosti hlavní hrdinku dovést ke šťastnému konci, happyendu, pokud možno tak, aby se jí na konci románu splnilo vše, o čem snila. Podstatou dějové linky uplatňovanou v dívčí četbě bývá milostná peripetie, většinou se jedná o první lásku, nešťastnou lásku či milostný trojúhelník.

Kompozice dívčího románu je jednoduchá, rozčleněná do kapitol, epické úseky jsou řazeny za sebou, zpravidla je děj lineární, výjimečně se můžeme setkat s retrospektivou. Důležitou úlohu v rámci kompozice plní názvy kapitol, které předestírají děj, jejich funkci lze označit jako informativní.¹⁰ Úlohou názvů je čtenáře motivovat k pokračování v četbě, mohou signalizovat dramatické zahájení další kapitoly nebo mít emocionální podtext, který u čtenáře může vyvolat zájem o děj a postavy, popřípadě podnítit vznik citových vazeb mezi čtenářem a postavami. U čtenářů, kteří jsou emocionálně vázáni na postavu, je více pravděpodobné, že budou ve čtení pokračovat.

Úspěch konzumní literatury je podnícen čtivostí a prodejností vydané literatury. Podmínkou prodejnosti se dá označit snaha vyhovět čtenáři. Jednoduchá kompozice a stereotypizace děje vyústěného v happyend je vzájemně provázaná se stylem a jazykovými prostředky, které jsou také nenáročné, srozumitelné a pro čtenáře přizpůsobené. Kromě šablonovité kompozice se čtenář dostává do styku s šablonami jazykovými, které označujeme jako jazyková kliše. Sirovátka uvádí hned několik příkladů adjektiv charakterizující hojně užívaná podstatná jména: *omanné rozechvění*, *dychtivá náruč*, *rozechvělý hlas*, *svůdný pohled*, aj.¹¹ K navození pocitu ztotožnění se s postavami slouží především v dialozích nespisovná mluva, humor a sarkastická vyjádření.¹²

Významným faktorem prodejnosti je i titul románu. Nese stejně jako jednotlivé názvy kapitol funkci informativní, odkazuje na námět knihy, postavu nebo hlavní motiv. Specifickým rysem názvů titulů u komerční literatury je informování o žánru. Čtenář se z názvu okamžitě dozví, o jaký žánr se jedná, například z názvů *Pár minut lásky*, *Čas něhy*

¹⁰ SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990, 98 s.

¹¹ Tamtéž

¹² URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

nebo *Sonáta pro dvě srdce* vyplývá, že jde o dívčí romány. Stejně jako názvy kapitol má název titulu vyvolat zájem u čtenáře, má být nápadný a lákavý.¹³

2. 2. 1 Postavy

Základem dívčího románu je nosná postava, v dívčích románech se zpravidla jedná o hrdinku, jako ústřední postava se výjimečně objevuje i dospívající hoch (*Lenka Lanczová: Lucky Luk, 1995*). Podle Svatavy Urbanové lze hlavní hrdinky rozdělit do tří kategorií. První skupinu tvoří vyspělé dívky kolem šestnácti let, sebevědomé, jejichž svět se točí zpravidla okolo kluků, make-upu a módy.¹⁴ Typ těchto hrdinek se často potýká s nepochopením, postavy žijí ve svém vlastním světě, považují se za ikony a závisti hodné osobnosti (*Lenka Lanczová, Zlodějka snů, 1996*). Druhým typem jsou hrdinky skromné a milé, často kolem třinácti či čtrnácti let, které však trpí komplexem a uzavírají se před světem.¹⁵ U těchto hrdinek dochází k osobnostnímu zrání, zmiňovaném v *Encyklopedii*¹⁶, z introvertky se stanou extrovertky, často jim k tomu dopomůže nalezení velké lásky, po které tak toužily. Třetí skupinu tvoří dívky, v jejichž životech nastává velký zvrat, může se jednat o stěhování, změnu školy, přestup na vyšší stupeň základní školy apod.¹⁷ Tyto hrdinky si musí zvyknout na novou situaci, sžít se se svou rolí v nové společnosti a naučit se prosadit svoji osobnost. Všechny hrdinky spojuje společný motiv – láska. Nejčastějším cílem hrdinek dívčích románů je lásku najít a získat. Do pozadí tak ustupují sny o studiu či kariéře¹⁸, hrdinky mnohdy považují za důležité získat jen nezbytně nutné vzdělání a soustředí veškeré své úsilí na hledání budoucího partnera.

Postavy v dívčích románech jsou charakterizovány jako plytké, černobílé, bez psychologického vývoje. Podobně jako děj jsou šablonovitě vykreslovány. Problematiku

¹³ SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990, 98 s.

¹⁴ URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

¹⁵ Tamtéž

¹⁶ MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s.

¹⁷ URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

¹⁸ Tamtéž

postav shrnul Karel Čapek v publikaci *Marsyas, čili na okraji literatury*.¹⁹ Postavy slouží pouze ději, situace, do kterých se dostávají doprovází až překvapivá řada náhod, nemění se jejich úloha, kterou jim autor předestřel. Čtenáři se při četbě setkájí se světem černobílých postav, které jsou buď jenom kladné, anebo jen záporné, jejich vlastnost se nemění, pokud přímo změna charakteru nepodléhá ději. Pro populární literaturu jsou typické kontrasty, především v dívčí četbě se nejčastěji můžeme setkat s postavami, kterým jsou přisouzeny protějšky opačného charakteru. Kontrasty jsou utvářeny nejen charakterem, jsou podmíněné i fyzickým vzezřením, který charakter dotváří – modrooká plavovláska je rivalkou hnědooké brunety, potetovaný *dredař* má protějšek v obyčejném klukovi, který se nijak vzhledově širší společnosti neodlišuje. Automaticky jim jsou přisuzovány vlastnosti podle vzhledu, potetovaný dlouhovlasý kluk je zpravidla drsný, necitelný a zlý, stejně tak rivalka hrdinky bude sobecká, namyšlená a vypočítavá. Jejich protiklady, tedy typ obyčejných, milých a vlídných postav, jež jsou zpravidla hlavními hrdiny románu, nepoutají pozornost, neoblékají se nijak zajímavě, ani nenosí výstřední účesy, můžeme je tedy označit za *šedé myšky*, které teprve čekají na svůj velký moment.²⁰

2.3 Charakteristika čtenářky

Dívčí četba je určena především pro dívky a ženy. Je důležité se pozastavit nad tím, proč se dívčí román vyhranil jako samostatný žánr, když ekvivalent chlapecký román žánrově neexistuje. Obecně můžeme literaturu pro mladistvé (young adult) zařadit do kategorie populární literatury pro děti a mládež, jejíž samostatnou kategorií se stala dívčí literatura. Důvodům, proč se dívčí literatura potřebovala vyhranit a utvořit svůj vlastní žánr se věnovala Eva Tučná ve své eseji *Konstitutivné sily dievčenského románu*.²¹ Významnou roli ve vývoji člověka představuje období puberty – pubescence. Člověk procházejícím obdobím dospívání si utváří vlastní identitu, dochází u něj k fyzickým i psychickým změnám. Tučná označuje období, kdy se z dívky stává žena utvářející si

¹⁹ ČAPEK, Karel, Miroslav HALÍK a František BURIÁNEK. *Marsyas, čili, Na okraj literatury (1919- 1931)*. Praha: Československý spisovatel, 1971, 182 s.

²⁰ SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990, 98 s.

²¹ BAGINOVÁ, Oľga a Eva TUČNÁ. *Žánrové aspekty textu literatury pre deti a mládež: zborník referátov z pracovnej konferencie o jazyku a literatúre* (Pedagogická fakulta v Nitre 14. a 15. mája 1986). Bratislava: Mladé letá, 1991, str. 135-145.

nové hodnoty jako *dievčenskost*²². Vhodným českým ekvivalentem by mohl být málo využívaný výraz *dívkost*, významem se tento výraz blíží ale spíše k označení *mladá žena*. U dívek oproti chlapcům dochází ke změnám dříve, jsou náhlejší a viditelnější. Dívky častěji než chlapci vyhledávají literaturu, která se zabývá situacemi, které čtenářky aktuálně řeší. Z uvedeného lze vyvodit potřebu dívek hledat odpovědi v literatuře, což zapříčinilo vyčlenění samostatného žánru románu pro dívky, který slouží nejen k pobavení, ale jako pomocná doprovodná literatura v dospívání.

Svatava Urbanová v kapitole *Podoby dívčího románu a jeho recepce* zmiňuje snahu a potřebu čtenářky se s hrdinkou románu ztotožnit, ať už jde o faktor věkový, intelektuální, citový nebo zájmový.²³ Čtenářky mohou hledat v literatuře komfort, když shledávají, že protagonistka, která se jim věkově přibližuje, řeší podobné peripetie. Mohou si situace idealizovat, brát je jako návod na řešení svých problémů, popřípadě jako inspiraci, kdyby podobné problémy nastaly, nebo je naopak uchopit jako odstrašující příklad, kterému se chtějí vyhnout. Na druhou stranu existují čtenářky mladší, které vyhledávají starší hrdinky. Jedná se nejčastěji o čtenářky kolem třinácti let, jejichž vzorem se stává hrdinka na sklonku dospívání, většinou sedmnáctiletá či osmnáctiletá, jejíž příběh chtějí prozkoumat, jsou zvědavé, protože podobné věci ještě nezažívají. Tučná tuto skutečnost přirovnává ke čtení pohádek.²⁴ Čtenářky vkládají v příběh velkou důvěru, prostřednictvím starší hrdinky si naivně idealizují svou budoucnost, sní o stejných zážitcích, vyžívají se v dosud nepoznaném (první láska, sex, zkušenost s alkoholem) a dychtí po šťastném konci, který hrdince přejí. Přirovnáním brakové literatury k pohádce se zabývá i Sirovátka.²⁵ Oba žánry, jak pohádka, tak dívčí román, se zaměřují na lineární děj, sdílejí stejné motivy (láska, dobro vítězí nad zlem, happyend) a cílí na široké publikum čtenářů.

²² BAGINOVÁ, Oľga a Eva TUČNÁ. *Žánrové aspekty textu literatury pre deti a mládež: zborník referátov z pracovnej konferencie o jazyku a literatúre* (Pedagogická fakulta v Nitre 14. a 15. mája 1986). Bratislava: Mladé letá, 1991, str. 135-145

²³ URBANOVÁ, Svata a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

²⁴ BAGINOVÁ, Oľga a Eva TUČNÁ. *Žánrové aspekty textu literatury pre deti a mládež: zborník referátov z pracovnej konferencie o jazyku a literatúre* (Pedagogická fakulta v Nitre 14. a 15. mája 1986). Bratislava: Mladé letá, 1991, str. 135-145

²⁵ SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990, 98 s.

3 Vývoj dívčího románu s přihlédnutím k jeho podobám

Počátky dívčího literárního žánru se datují do 18. století, spojovány jsou především s uměleckým proudem, který vznikl jako reakce na klasicismus a osvícenství, preromantismem (sentimentalismem) a výchovnou četbou. Sentimentální prózu můžeme rozlišit ve dvou základních typech: anglosaský a německý. Německý typ, ze kterého se později vyvinul dívčí román byl oproti anglosaskému napínavější, hlavními znaky byl důraz na cit a melodramatičnost.²⁶ Se sentimentalismem byla do literatury uvedena strastiplná realita obyčejných lidí, nejvýznamnější představitelkou německé tvorby hojně čtené na našem území se stala Eugenie Marlitt (1825-1877). Její romány byly vedle idejí takzvaného mladého Německa plny nečekaných dějových zvrátů a bohatě vykreslených osudů celé řady postav, hlavní dějová linka se soustředila na mladý milenecký pár.²⁷

Za předchůdkyně dívčího románu v české literatuře lze pokládat Magdalenu Dobromilu Rettigovou, především její výchovné povídky (*Mařenčin košíček* 1821), Karolínu Světlou, Sofii Podlipskou a Věnceslavu Lužickou. V románech poslední zmiňované se setkáme s podrobným líčením prostředí, postavy jsou obohaceny o detailní vykreslení zevnějšku a úvahami, které doplňují děj jednotlivých románů (*V bílém dvorci*, 1896). Za zakladatelku českého dívčího románu je považována Eliška Krásnohorská s překladem románu německé autorky Emmy von Rhoden *Trotzkopf*, v překladu *Svéhlavička*. Oproti Eugenie Marlitt k nám románem von Rhoden přichází nový typ románu.²⁸ Četba je oddychová, cílem románu je pobavit, avšak neztrácí svůj výchovný charakter, který už začíná být upozadován. Krásnohorská se překladem rozchází v původních intencích Emmy von Roden, rozhoduje se pro vlastní stylizaci, děj používá jako námět, místy vypráví po svém a román zakončuje odlišně, než jak Emma von Rhoden představuje v německém originálu. Výsledkem práce Elišky Krásnohorské je obohacení a zdrsnění děje, postavy se stávají méně plastickými a románu je přirazena funkce výchovná. *Svéhlavičkou*, jejími pokračováními, i dalšími adaptacemi Krásnohorské

²⁶ MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s.

²⁷ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: Studie kulturně a literárně historická*, Praha/Litomyšl: Paseka, 1996, 240 s.

²⁸ Tamtéž

(*Celínka* 1901, *Barončina závěť* 1900) vzniká literatura spotřebního charakteru.²⁹ Účelově je vydávána pro dospívající dívky, specifičnost žánru je vymezena především v podtitulcích vydávaných publikací, které cíleně označují dívky jako prototypy čtenářek těchto děl.

Počátky 20. století nesou znamení proměn v romantické četbě pro dívky, zasloužila se o to především proměna erotiky. Doposud se čtenářky nesetkaly s explicitnějším líčením intimního milostného života, to až se změnami kulturního života, který se promítl i do tvorby zamilovaného románu. Stále častěji se otevírala tabuizovaná témata, které dala za vznik české erotické literatury (*Erotická edice* vydávána Přemyslem Plačkem, edice *Venušiny povídky* vydávána Janem Toužimským). V domácí literatuře se erotice věnovali především Q.M Vyskočil a V. Hánek. Kromě erotiky vstupuje na počátku nového století do dívčího románu i psychologie, zastoupená především nitrem člověka, které je prostoupeno vášní a rozpory.³⁰

Za zlatou éru dívčího románu by se dalo považovat období meziválečné, 20. a 30. léta, kdy dochází k prvotnímu vyčlenění populární tvorby z literatury, začíná se formovat model literatury vysoké a nízké. Vyspělá ekonomika a rozvinutý knižní trh dávají prostor vzniku počtu nakladatelství specializovaných na populární literaturu, literatura pro ženy a dívky se začíná šířit časopisecky a vznikají první edice zaměřené pouze na tento typ četby. Za zmínku stojí edice *Dívčím srdcím* (Vilímkovo nakladatelství), edice *Dívčí knihovna* (nakladatelství Rodina od r. 1933) a jako dívčí složka edice *Červená knihovna* (nakladatelství Rodina), která dostala pojmenování podle typické červené vazby knih a jejíž název se stal později označením každé literatury pro ženy a dívky, která splňovala předepsaná kritéria. S *Červenou knihovnou* vznikají první fabulační modely, schémata, kterých se autoři drželi. K proměně dochází také u hrdinky, jejím vytouženým cílem už není sňatek, s dějem nedochází k jejímu vývoji, soustřeďuje se okolo milostné zápletky. K představitelům dívčí prózy v tomto období můžeme zařadit Josefa Rodena (*Irčin románek*, 1917) a Viléma Neubauera (*Sextánka*, 1927).³¹ Kromě modelových

²⁹ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: Studie kulturně a literárně historická*, Praha/Litomyšl: Paseka, 1996, 240 s.

³⁰ Tamtéž

³¹ Tamtéž

protagonistek se v meziválečném období čtenářky setkávají s hrdinkou moderní, aktivní, jejíž cílem už není najít lásku, usadit se a být dobrou hospodyní, autoři u hrdinek sází na profesní úspěchy a kariéru. Navzdory originálním pokusům vesměs hrdinky v závěru románu stále tíhnou k milostnému rozřešení, i přes pokusy o emancipaci a narušení nerovnováhy pohlaví.³²

Po druhé světové válce je literatura populární a s ní i román pro dívky upozaděn a roku 1948 je vlivem estetických postulátů sociálního realismu a dobových požadavků na literaturu a umění zúženo literárního pole a produkce této literatury vytlačena ze standardní literární komunikace. V této době dostává literatura nový cíl, relaxační funkce literatury je potlačena, novou funkcí je hodnotové upevňování a vštěpování ideálů, literatura má za úkol vychovávat, zdůrazněn je nově didaktický potenciál. K uvolnění dochází v padesátých letech, z populárních autorů můžeme zmínit Helenu Šmahelovou (*Velké trápení*, 1957) nebo Stanislava Rudolfa (*Metráček anebo nemožně tlustá holka*, 1969).³³

Změna přichází definitivně až s rokem 1989, kdy je trh s nastupujícím uvolněním zaplavován nejen staršími autory, ale k tvorbě pro dívky se hlásí autorky zcela nové (Lenka Lanczová, Ivona Březinová, Věra Řeháčková, Květa Šímová). Po sametové revoluci dochází ke svobodě projevu, mizí cenzura, populární literatura se dostává opět na vrchol, na trh se dostávají stranou léta zakazované tituly a edice, které zaplavují trh. Do popředí se dostává především braková literatura, díky obnovené komerčnosti.³⁴ Velký podíl na zaplnění trhu dívčí literaturou mělo i kanadské nakladatelství Harlequin Publishers, z něhož vzniklo označení dívčí románů „harlekýnky“, a nakladatelství Ivo Železný, z jehož neznámějších edic můžeme zmínit edici *Večery pod lampou*.³⁵

³² MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: Studie kulturně a literárně historická*, Praha/Litomyšl: Paseka, 1996, 240 s.

³³ MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s.

³⁴ URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

³⁵ TOMAN, Jaroslav. *Trivialita a kýč v literatuře pro děti a mládež*. Brno: CERM, 2000, s. 12.

4 Lenka Lanczová

Autorka Lenka Lanczová, rozená Mužáková, se narodila 29. prosince 1964 ve Slavonicích. Vystudovala Střední ekonomickou školu v Jindřichově Hradci, po roce u Okresní správy spojů se stala knihovnicí v Městské knihovně ve svých rodných Slavonicích, kde pracuje dodnes. S manželem má dvě děti, Davida a Sandru, oba se věnují literatuře, David píše poezii, Sandra se věnovala žánru fantasy, ale vydala i několik románů pro dívky.

4.1 Tvorba

Lenka Lanczová uvádí, že svůj první román napsala už ve třinácti letech. Jako mladá dívka si velice oblíbila dívčí romány, v době jejího dospívání jich však nevycházelo tolik, navíc jí dostupné romány nestačily, uvedla, že románům, které přečetla, něco chybělo.³⁶ Ve třinácti letech tak vzniká její první pokus o román, založený na skutečném příběhu, který o šestnáct let později vyjde jako trilogie „Blíženců“ (*Znamení Blíženců 1994, Panna nebo Blíženec 1995, Zadáno pro Blížence 1995*), která ji okamžitě proslavila. Od tohoto úspěchu začala autorka vydávat tři tituly ročně, k roku 2023 vyšlo 61 titulů.³⁷

Po úspěšné trilogii „Blíženců“ vychází na pokračování i román o Radce (*Počkej na mě, Radko; Podej mi ruku, Radko; Pojd' se mnou Radko*), po dvou dívčích hrdinkách se autorka uchyluje k hrdinovi Lukášovi, jehož příběh vychází ve dvoudílném románu (*Lucky Luk I. 1995, Lucky Luk II. 1996*). Další román na pokračování vyjde až v roce 2001, hlavní postavou je dívka Nela (*Hořká chuť lásky*), druhý díl vychází o dva roky později (*Postel plná růží*). V roce 2005 vychází první díl trilogie „Šeptání“ *Šeptej do ticha*, následují díly *Zašeptej do vlasů* (2006) a *Pošeptej po větru* (2009). Od roku 2009 autorka vícedílné romány nevydává. Kromě dívčí literatury napsala L. Lanczová i romány pro ženy – *Manželky, milenky, zoufalky* (2009), *Milenky a hříšníci* (2010). V roce 2005

³⁶ LANCZOVÁ, Lenka. *Časté dotazy*. [online] Copyright © 2023 LENKA LANCZOVÁ. Dostupné z: www.lanczova.cz/lenka/caste-dotazy-4/

³⁷ LANCZOVÁ, Lenka. *O Lence* [online]. Copyright © 2023 LENKA LANCZOVÁ Dostupné z: www.lanczova.cz/lenka/knihy/

přispěla krátkou novelou *Andělé noci*, která pak vyšla i samostatně, do souboru povídek o prvním milování *Jak to bylo poprvé*. Jednalo se o počín autorek nejen dívčích románek (Sandra Lanczová, Jarmila Dědková, Jela Mlčochová, Šárka Junková). Lanczová touto novelou vrátila čtenářkám postavu neoblíbeného Piráta z románu *Mokrá náruč léta*, za pokračování novelu ale neoznačuje.

Všechny romány Lenky Lanczové vyšly ve vydavatelství Víkend, které vzniklo v roce 1991, v kategorii čtení pro dívky. Kromě dívčí literatury a literatury pro děti a mládež je vydavatelství zaměřeno na kriminální (převážně severské detektivní příběhy) a zájmové tituly (pro čtenáře, kteří našli zálibu ve včelařství, rybářství, zahradničení či kynologii).³⁸

4.2 Královna dívčích knihovniček

Poté, co byl v devadesátých letech knižní trh zaplaven řadami dívčích románek a edicemi, které nemohly být vydávány před revolucí, si oblíbenost získaly autorky nové, které doposud psaly *do šuplíku*, konkrétně Veronika Jansová, Zuzana Francková, Věra Řeháčková nebo Květa Šimová. Největší oblibě se těšila Lenka Lanczová, o čemž svědčí mnohé ankety popularity, ve kterých se držela na předních příčkách. Například v roce 1996 získala její kniha *Tajná láska* první místo v anketě Sukovy studijní knihovny, v roce 1997 obsadila druhé místo s románem *Sólo pro Kristýnu*.³⁹ V roce 2004 proběhla čtenářská anketa *Moje kniha*, kde se ve třech kategoriích umístila Lenka Lanczová hned několikrát. V kategorii 204 nejoblíbenějších knih českých čtenářů na počátku 21. století se umístilo třináct autorčiných titulů, největší oblibu zaznamenal román *Znamení Bliženců* (1994), který obsadil 23. místo. V kategorii 200 nejoblíbenějších autorů českých čtenářů na počátku 21. století získala Lenka Lanczová třetí místo, umístila se hned za J. K. Rowling a J.R.R. Tolkienem. V poslední kategorii, kdy se rozhodovalo o nejoblíbenějším českém autorovi mezi 71 spisovateli, se Lanczová umístila na prvním

³⁸ VÍKEND. *O nás*. Vydavatelství Víkend. [online] Dostupné z: www.vydavatelstvivykend.cz/o-nas

³⁹ HUTAŘOVÁ, Ivana. *Co naznačilo šest ročníků ankety dětí o knihu roku*. In: Zlatý máj: literární časopis. 1999, r. 44

místě, předběhla tak například Vlastu Javořickou i Věru Řeháčkovou, které se jako autorky dívčí prózy umístily v anketě na spodních příčkách.⁴⁰

Přezdívku „*královna děvčat*“ Lence Lanczové ve svém článku přisoudil spisovatel Ivo Fencel, který se zabýval autorčinou popularitou. Jako jeden z faktorů čtivosti a oblíbenosti uvádí autorčinu schopnost napsat román reálný, skutečný a bez jakýchkoli příkras. Vyzdvihována je také mistrná technika dívčího románu, Fencel srovnává romány Lanczové s populárními dívčími romány dvacátých a třicátých let 20. století, ve kterých měla Lanczová inspiraci, a nezapomíná na čtenářsky úspěšné autory Neubauera a Rodena, jejichž osvědčené postupy autorka umělecky povýšila.⁴¹ Realistickou tvorbu oceňuje i publicista Pavel Mandys, který autorku označil za *královnu dívčích knihovniček*. Autorčinu oblíbenost přisuzuje snaze dívky nebalamutit, vyzdvihuje výchovný aspekt a varovný podtext. Knihy zároveň označuje jako instruktážní a průvodcovské, u L. Lanczové oceňuje zabývání se tématy sexu, anorexie, drog a zneužívání, které autorka představuje otevřeně, explicitně řeší prostřednictvím hrdinek jejich úskalí a upozorňuje na možné následky.⁴² Výchovné prvky a otevřenost témat Lenku Lanczovou podle publicisty Reného Ditmara odlišily od záplavy dívčí četby v devadesátých letech, na oblíbenosti jí neubraly ani šablonovité postupy patrné už u jejích prvotin, které se naopak čtenářsky osvědčily.⁴³

⁴⁰ RICHTER Vít a HOUŠKOVÁ Zlata. *Nejoblíbenější kniha obyvatel České republiky*. Moje kniha [online] Dostupné z: www.mojekniha.cz/

⁴¹ FENCL, Ivo: *Lehká četba zrovna dneska: neboli Lenka Lanczová*. Neviditelný pes [online]. 25. 2. 2009. Dostupné z: neviditelnypes.lidovky.cz/literatura-lehka-cetba-zrovna-dneska-dsp-/p_kultura.aspx?c=A090224_095416_p_kultura_wag

⁴² MANDYS, Pavel. *Královna dívčích knihovniček*. Lenka Lanczová a jejích 42 románů. Týden 12, 2005, č. 30, s. 66–67.

⁴³ DITMAR, René. *Počkej na mě, Radko*. Zlatý máj 37, 1993a, č. 2, s. 105

5 Schéma v románech Lenky Lanczové

Základním rysem dívčího románu je schéma – šablona, do které jsou napříč jednotlivými romány dosazovány nápadně se podobající komponenty (postavy, zápletka, témata, motivy). Z těchto komponentů vznikají romány, které od sebe mnohdy nelze na první pohled odlišit, vznikají takzvaně jako na běžícím pásu.⁴⁴ Průměrně autorka vydávala ročně tři romány, vytvořila tak šablonu stereotypů, na které upozornila i Svatava Urbanová. Nejčastěji se podle ní jedná o problémy v milostném životě a rodinném zázemí.⁴⁵

Ve vybraných titulech Lenky Lanczové z prvního desetiletí 21. století budou analyzovány výrazné charakteristické rysy a nástroje, jimiž autorka stereotypizace docílila. Významněji bude představena šablonovitost postav v autorčiných románech. Dále budou zkoumány inovace, kterými je rozuměno odlišení se v schématu, odklon od stereotypizace a použití nové techniky, která se doposud ve vydaných titulech neobjevila.

5.1 Tituly románů

Doménou dívčích románů jsou barevné obálky s kýčovitou koláží a názvem, který částečně napovídá děj, romány Lenky Lanczové toho nejsou výjimkou. U většiny titulů (především vydaných v devadesátých letech) došlo při reedici ke změně obálky, mnoho rysů mají obaly knih podobné. První vydání titulů z devadesátých let mají na obálkách vždy modelku či modela, často se setkáme s květinovými motivy. Od těch se neupustilo ani u pozdějších vydání, příkladem je román *Čas něhy* (2005), jehož dominantou je slunečnice, dalším příkladem je román *Mokrý náruč léta* (2003), na jehož obálce se za modelkou rozprostírá rozkvetlá louka. Obálky jsou velice barevné. Často název románu koresponduje s obálkou, například na přebalu knihy *Sběratelka polibků* (2005) jsou koláží přidány rtěnkou namalované rty, u titulu *Kapky rosy* (2009) pak kapka vody.

⁴⁴FENCL, Ivo: *Lehká četba zrovna dneska: neboli Lenka Lanczová*. Neviditelný pes [online]. 25. 2. 2009. Dostupné z: neviditelnypes.lidovky.cz/literatura-lehka-cetba-zrovna-dneska-dsp-p_kultura.aspx?c=A090224_095416_p_kultura_wag

⁴⁵URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

Názvy románů jsou si velice podobné, nejčastěji se v nich opakují slova láska (*Pár minut lásky, Lásky a nálezy, Hořká chuť lásky*), léto (*Létem políbená, Mokrý náruč léta*), prázdniny (*Prázdniny pro zaláskované*) a slova, která se s láskou pojí – srdce, ráj, sen, touha nebo něha (*Srdcový kluk, Vstupenka do ráje, Půlnoční sny, Hříšná touha, Čas něhy*). Sedm titulů odhaluje jména hlavních hrdinek a hrdinů (trilogie o Radce, *Š jako Šarlota, Lucky Luk, Sólo pro Kristýnu*). Některé tituly napovídají problematiku, se kterou se protagonistka bude muset vypořádat, název románu *Tři na lásku* svědčí o milostném trojúhelníku, *Třináctá komnata* uvozuje hledání pravdy v minulosti, *Náhradní princ* signalizuje výměnu partnera, *Potížistka* odkazuje ke smolaře, která spadne do více než jednoho maléru.

Na zadních stranách knih se setkáme s krátkou upoutávkou, anotací nebo přímo citací z knihy. U knih L. Lanczové se čtenáři setkají s představením hlavní postavy, dozví se její jméno, školu, na které hrdinka studuje nebo do kterého ročníku má nastupovat, často dochází k představení hlavního objektu hrdinčina milostného zájmu, tedy chlapce nebo muže, a zároveň je nastíněn děj, který je podán s dramatickým podtextem, který slouží k nalákání čtenáře:

„...kvůli nějaké holce přece jen tak nevyměkne. Petra se pouští do nerovného boje a tyhle prázdniny jsou nejen plné nových silných zážitků, ale také důležitým krokem k dospělosti.“⁴⁶

5.2 Kompozice

Romány Lenky Lanczové jsou si rozsahově blízké, většinou mají mezi 200–300 stranami. Všechny deset titulů je členěno do kapitol, zpravidla jich je třináct až devatenáct. U titulů vybraných románů můžeme strukturu kapitol rozdělit na tři typy. Prvním typem jsou kapitoly bez názvu, pouze číslované, sloužící ke členění děje, kapitoly nenesou žádný jiný význam. Jedná se kapitoly románů *Hořká chuť lásky, Postel plná růží a Lásky a nálezy*. Druhým typem jsou kapitoly pojmenované, název nese dvě funkce, naznačuje děj kapitoly a zároveň motivuje k pokračování v četbě. Tento typ se v titulech objevuje nejčastěji (*Potížistka, Mokrý náruč léta, Sběratelka polibků, Pár minut lásky, Kde končí*

⁴⁶ LANCZOVÁ, Lenka. *Čas něhy*. Praha: Víkend, 2010, 288 s.

svět), u posledních dvou zmíněných se název poslední kapitoly shoduje s názvem titulu. Výjimkou je titul *Čas něhy*, kde jsou názvy kapitol obohaceny o číslování dnů (1.den: *Zamilovat se je zakázáno*), které mají čtenáři zajistit přehled v událostech (celá kniha se odehrává během třinácti dnů). Podobně je tomu i v titulu *Mokrá náruč léta*, kde je k názvům kapitol doplněn den v týdnu, čtenář získává přehled o tom, že se děj knihy se odehrává ve čtrnácti dnech (1. *Růžová barva prázdnin – pondělí*).

Ve vybraných románech se děj odvíjí chronologicky. Retrospektivní kompozici najdeme pouze u titulu *Potížistka*, kde se čtenáři představí hrdinka Šárka, která se znenadání objeví zpátky doma u rodičů v rodné vesničce a postupně na pozadí milostné dějové linky odhaluje, co ji k tomu vedlo, proč tak náhle opustila město, pohodlné bydlení a hlavně přítele.

Děj jednotlivých kapitol na sebe lineárně navazuje, v románu *Čas něhy*, kdy každá ze třinácti kapitol představuje jeden den, jsou události odděleny nocí, v ostatních románech nedochází k výrazným časovým skokům, děj navazuje na předchozí události nebo na událost, kterou protagonistka v předešlé kapitole zmiňuje, že se má uskutečnit v blízké budoucnosti (schůzka, zkouška, setkání s přáteli, návštěva rodičů).

5.3 Schéma fabule

Kompoziční šablona u vybraných titulů je patrná v základní kostře děje. V prvních kapitolách se autorka snaží čtenáře zaujmout, čtenář je tedy vtažen do děje, u titulu *Pár minut lásky* je nástrojem vtažení do děje dialog. U ostatních titulů převažuje vnitřní monolog ústřední postavy, která představí sebe, svou rodinu, svůj vzhled a nastíní problém, který ji trápí, jde většinou o komplex či handicap, kterého se snaží protagonistka v průběhu knihy zbavit (*Čas něhy*, *Potížistka*, *Sběratelka polibků*). V polovině knihy dochází zpravidla ke zvratu tematicky se lišícího u jednotlivých titulů, například rozchod (*Sběratelka polibků*, *Lásky a nálezy*), těhotenství (*Hořká chuť lásky*), ztráta iluzí (*Pár minut lásky*), odhalení postižení (*Čas něhy*), odhalení identity (*Kde končí svět*), ztráta panenství (*Mokrá náruč léta*). Ke konci románu dochází k uvědomění (procitnutí), hrdinka si přestává situace idealizovat a vše směřuje ke šťastnému konci, mnohdy otevřenému. S happyendem se setkáváme u titulů *Postel plná růží*, *Pár minut lásky*, *Čas*

něhy, Sběratelka polibků, Kde končí svět, Mokrý náruč léta, Lásky a nálezy, Třináctá komnata. Konec, který nemůže být označen za šťastný, představuje titul *Potížistka*, autorka zakončila knihu jinak než v doposud vydaných románech. Hrdinka dochází ke smíru, vše se jí v osobním životě vyřeší, nedostává se jí však milostného happyendu, jako u zmíněných románů, jelikož se objekt jejího zájmu dostává do vězení. Protagonistka se zdá být se svým osudem vyrovnána, čeká, co dalšího jí život přinese. Nejde tedy o typický happyend, kterým je Lanczová proslulá. I když hrdinka vyřeší trápení z minulosti, v oblasti romantiky šťastný konec nenachází.

Romány jsou psány ich-formou, vypravěčem příběhu je protagonistka, která vypráví z pohledu své osoby. Přímý vypravěč komentuje veškeré dění okolo sebe, v dialozích s ostatními postavami podsouvá své aktuální myšlenky a pocity, reaguje na promluvy a hodnotí je, ale nikoli nahlas, vede svůj vnitřní monolog.

5.3.1 Incipit

Začátkem vlastního textu románu, incipitem, je čtenář seznamován s fiktivním světem, s jeho časoprostorem a hlavními postavami. U Lanczové funguje typ přímého vypravěče, k uvedení do příběhu slouží vnitřní monolog protagonistky, ve kterém je nastíněna aktuální situace, ve které se protagonistka nachází. Lanczová v incipitu protagonistku typicky umísťuje do prostředí, které je pro ni obvyklé (škola, práce, schůzka s kamarády), na kterém odhaluje charakteristické rysy postavy, představuje vzhled, věk a nastiňuje problém, se kterým se protagonistka bude potýkat.

S pracovním prostředím se v incipitu setkáváme u románu *Hořká chuť lásky*, kde je protagonistka Nela na praxích v rámci školy v domově důchodců:

„Posbírám špinavé povlečení, přicpu je do pytle s použitým prádlem a s těžkým vozíkem odhrkám k dalšímu pokoji, naštěstí už posledního v dlouhé řadě starobylého zámečku, po dlouhá desetiletí nazvanému Šťastné stáří.“⁴⁷

Jiný příklad vnitřního monologu v incipitu a zároveň inovační postup představuje ukázka z románu *Potížistka*, kde je od začátku nejasná příčina protagonistčina návratu

⁴⁷ LANCZOVÁ, Lenka. *Hořká chuť lásky*. Praha: Víkend, 2010, str. 5

domů, není objasněna její situace a autorka se věnuje spíše popisu prostředí, do kterého protagonistka přijíždí:

„Jedu na prázdniny domů. Vždycky jsem byla divná, říkali mi to odmalička, tak proč bych se měla najednou změnit a jít s davem? Pravda, určitě bych tím spoustu lidí překvapila, ale já nemám překvapení ráda. (...) Tady to docela žije, připustím překvapeně. Nebyla jsem tu tak dlouho...“⁴⁸

Výjimku vnitřního monologu na počátku první kapitoly můžeme sledovat v románech *Pár minut lásky* a *Lásky a nálezy*. Nástrojem vtažení do děje je zde dialog, vždy mezi protagonistkou a její kamarádkou či kamarádkami, prostřednictvím kterého se dozvídáme stejné informace o hlavní hrdince jako je tomu u vnitřního monologu protagonistky. Čtenář se z úvodního dialogu dozví, kde dívka pracuje a jaký má k místu vztah (*Hořká chuť lásky*), názory na lásku a školu v poslední den letních prázdnin (*Pár minut lásky*) a je seznámen s komplexem, kterým protagonistka trpí (*Lásky a nálezy*). Dialog mezi postavami je dále rozvíjen čteně uplatňovaným vnitřním monologem postavy.

Příklad otevření románu dialogem mezi dvěma spolužačkami lze sledovat v románu *Pár minut lásky*:

*„Pamatuješ, jak se Nina s Hankou vsadila, že o to přijde do konce prázdnin?“
svěřuje mi Bára velké holčičí tajemství.*

Zítřejí... Je to vůbec možné?

„No, ta Nina tu sázku vyhrála.“⁴⁹

5.4 Postavy

5.4.1 Protagonistky

Ve vybraných titulech jsou hlavními postavami dívky s českými jmény (Andrea, Petra, Linda, Iva, Sandra, Nela, Šárka, Alice, Viktorie) věkové rozmezí je od patnácti do

⁴⁸ LANCZOVÁ, Lenka. *Potížistka*. Praha: Víkend, 2012, str. 5

⁴⁹ LANCZOVÁ, Lenka. *Pár minut lásky*. Praha: Víkend, 2013, str. 5

dvaceti let. Nejmladšími hrdinkami jsou Petra (*Čas něhy*) a Sandra (*Kde končí svět*), které na začátku románů oslavily patnácté narozeniny, nejstarší je Linda (*Třináctá komnata*), které je dvacet let. Analýzou protagonistek vyvstala otázka, zda hrdinky stárnou, tedy zda L. Lanczová zprvu psala o mladších hrdinkách a postupem času se zaměřovala na hrdinky starší, dospělé. Z vybraných titulů by se mohla tato teorie jevit jako pravdivá, „stárnutí“ hrdinek narušuje ale postava Petry (*Čas něhy*), se kterou se autorka vrací zpátky k patnáctiletým protagonistkám. V prvním zkoumaném titulu autorka představuje svět patnáctileté Sandry, v následujících románech jsou představeny hrdinky sedmnáctileté (*Hořká chuť lásky*, *Mokrý náruč léta*), v později vydaných titulech se čtenářkám otevírá svět dospělých dívek (*Sběratelka polibků*, *Potížistka*, *Lásky a nálezy*) a desetiletí autorka završuje dvacetiletou Lindou.

Protagonistky mohou být kromě věku rozděleny do tří kategorií podle stejného modelu, který představila Svatava Urbanová⁵⁰. Do první kategorie je zařazena Andrea (*Sběratelka polibků*), která je sebevědomá, má pocit, že se kolem ní točí svět, druhá kategorie patří hrdinkám románů *Čas něhy*, *Potížistka*, *Mokrý náruč léta*, které se vyrovnávají s komplexem, ať fyzickým (naslouchátko, nadváha) či psychickým (pocit méněcennosti, introverze), do třetí kategorie patří dívky, které čeká první ročník střední nebo vysoké školy a naráží na různá úskalí (v novém prostředí se neumí zorientovat, nemají kamarády, nic se jim nedaří), jedná se o hrdinky románů *Pár minut lásky*, *Lásky a nálezy*, *Kde končí svět*. Oproti Urbanové by zde bylo vhodné vytvořit čtvrtou kategorii pro postavy, jejichž dějová linka se nezabývá hledáním lásky, jako je tomu u předchozích titulů, nýbrž se hrdinky potýkají s problémy, které jsou u L. Lanczové ojedinělé, tyto potíže je donutí dospět, dostávají se do situací, které ovlivňují celou jejich osobnosti. Ve dvoudílném románu o Nele (*Hořká chuť lásky*, *Postel plná růží*) jde o nechtěné těhotenství, Linda (*Třináctá komnata*) se potýká se zjištěním, že byla jako dítě adoptovaná.

Autorka představila různé typy dívek a žen vzhledově se lišících, tato škála postav může zaručit, že minimálně u jedné z postav se kromě věkového, intelektuálního či

⁵⁰ URBANOVÁ, Svatava a kol. Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

charakterového faktoru může čtenářka s hrdinkou ztotožnit. Tuto obecnou charakteristiku jejích protagonistek můžeme považovat za jeden z faktorů oblíbenosti románů. L. Lanczová ve vybraných titulech nabízí převážně postavy „normální“, jak hrdinky autorka popisuje, tedy nevyčleňující ze společnosti extravagantní vizáží, přesto zajímavé, dalo by se říci přitažlivé. Nejlépe vystihuje tento fakt sebehodnocení hrdinky Andrey:

“Nejsem žádná kráska, jsem prostě zajímavá. Vím to já a vědí to i kluci.”⁵¹

Nejmarkantnější stereotypizaci lze vnímat u charakteru postav. Svým chováním, konkrétně projevy na veřejnosti, reakcí v dialozích a vztahu k rodinným příslušníkům, lze protagonistky rozdělit do dvou kategorií. První skupinu tvoří hrdinky extrovertní, pohotové, průbojné, vtipné až sarkastické, které jsou středem pozornosti (*Třináctá komnata, Sběratelka polibků, Potížistka, Lásky a nálezy*), na druhé straně L. Lanczová pracuje s hrdinkami stydlivými, introvertními, ne sebevědomými. Jde o takzvané *šedé myšky*, které postupem času získají sebevědomí a přemění se na hrdinky skupiny první (*Kde končí svět, Pár minut lásky, Čas něhy, Mokrý náruč léta*). Výraznými schématickými rysy postav jsou naivita a proměna. Protagonistky jsou na začátku románu plné ideálů, budoucnost, která je čeká (konkrétně v tomto případě nástup na novou školu), si malují v superlativech, nepřipouští si krize, které mohou nastat. Podobně si představují i osudovou lásku. S představou ideálního bezpečného světa naráží na tvrdou realitu, která je překvapí, dlouho postavám trvá se zorientovat. Nakonec se jejich ideály promění, hrdinky vnímají své zážitky jako zasvěcení do dospělosti a kritizují svoji naivitu, kterou hodnotí jako dětskou:

„Úderem patnáctých narozenin se toho v životě zase tolik nemění. Jsem to pořád já, se všemi svými mindráky, klady i záporů, ať je mi čtrnáct nebo patnáct. Myslela jsem, že okamžitě budu dospělá. Takový nesmysl!”⁵²

5. 4. 2 Kamarádky

Podobně jako hlavní hrdinky představuje L. Lanczová stereotypní postavy v roli přátel a nejlepších kamarádek hlavních postav. Záměrně je používán ženský rod, jelikož

⁵¹ LANCZOVÁ, Lenka. *Sběratelka polibků*. Praha: Víkend, 2005, str. 5

⁵² LANCZOVÁ, Lenka. *Kde končí svět*. Praha: Víkend, 2000, str. 168

se ve vybraných titulech čtenář nesetká s mužskou postavou coby nejlepším přítelem. Osobou nejbližší hlavní hrdince je zpravidla kamarádka ze školy (*Mokrá náruč léta, Kde končí svět*), spolubydlící na vysoké škole (*Hořká chuť lásky*) či kamarádka z dětství (*Potížistka, Lásky a nálezy*). Tyto postavy mají hned několik úkolů najednou. Slouží jako zpovědnice pro hrdinku, když se potřebuje vypovídat, zároveň místy působí jako sokyně, se kterými se hlavní hrdinky srovnávají, také představují morální oporu v situacích označených hrdinkou za krizové. Postavy fungují jako prostředek kontrastu ve srovnání s hlavní hrdinkou, například Šárka (*Potížistka*) se oproti kamarádce Ivě jeví vyspělejší (Iva nemá žádné milostné zkušenosti), naopak Viki se ve své nejlepší kamarádce vzhlíží, protože si oproti ní přijde dětinská (*Pár minut lásky*). Čtenářka má tak možnost sledovat i příběh kamarádky, která prožívá situace jinak než hrdinka (což vede k rozchodu v názorech obou postav a pozdějšímu rozkolu), má tak prostor se rozhodnout, který přístup je ten správný, zda bude stát na straně hrdinky či její kamarádky. Ke krizi mezi nejlepšími přáteli dochází vlivem nespolehlivosti vedlejších postav, například Bea vymění kamarádku za kluka (*Mokrá náruč léta*), Stázka na poslední chvíli odmítne jet s protagonistkou za kluky na chatu (*Kde končí svět*), Ester tráví čas s Andrey bývalým přítelem (*Sběratelka polibků*). Takové situace vedou k nenávisným komentářům na účet postavy:

„Kéž by jí to nevyšlo, zaslouží si, aby si jí ani nevšiml! To tak, aby ona měla kluka a já ne!”⁵³

„Mrzí mě to kvůli Ester i kvůli sobě, byly jsme neodlučitelná dvojka, celé roky seděly v jedné lavici a po sedmi společných letech jsme náhle každá na jiném břehu řeky!”⁵⁴

V závěru románu dochází k usmíření, zde se schéma nemění.

5. 4. 3 Rodina

Schematizace se objevuje i u dalších postav. Rodinné zázemí hlavní hrdinky není nikdy ideální, dochází k častým sporům s rodiči, protagonistky se cítí nepochopené, podceňované. Autorka v titulech představuje dva typy rodin. V prvním případě se jedná

⁵³ LANCZOVÁ, Lenka. *Mokrá náruč léta*. Praha: Víkend, 2003, str. 34

⁵⁴ LANCZOVÁ, Lenka. *Sběratelka polibků*. Praha: Víkend, 2005, str. 189

o rodinu úplnou, matka i otec jsou manželé, mají více dětí, což vede také k rozkolu se sourozenci, často domácnost obývá prarodič (*Potížistka, Mokrý náruč léta*). V tomto případě dochází k hádkám mezi rodiči a hlavní hrdinkou z obyčejných, z pohledu rodiny závažných, důvodů (domácí práce, známky ve škole, přístup k internetu, utrácení peněz), které jsou však nepodstatné pro pubertální hlavní hrdinku, která se cítí nepochopená a má pocit, že je s ní jednáno nedůstojně. Prototypem tohoto scénáře jsou dialogy mezi Sandrou a jejími rodiči:

„*Chvilí přemýšlím, jestli mu vůbec budu říkat táto. Naštval mě pekelně!*“⁵⁵

Protagonistka nabytými zkušenostmi a dozráním během románu zjišťuje, že rodiny si má více vážit a ve výsledku je za ni vděčná. Takto fungující rodinu autorka představuje v pěti z vybraných titulů.

Opačně funguje typ rodiny druhé – neúplné. Hlavní hrdinka se nachází v prostředí rozvedených rodičů, většinou žije s matkou, výjimečně s otcem (*Sběratelka polibků*). V tomto případě se krize ve vztahu rodič-dítě ještě více prohlubuje, rodiče na sebe navzájem nadávají, hrdinka stojí v názorech mezi nimi, nemůže se přiklonit k jedné ani druhé straně. Krizi prohlubují taktéž i noví partneři rodičů, proti kterým se hrdinka vymezuje a staví se k nim od začátku negativně. I zde může dojít k usmíření, situace je po celou dobu mnohem závažnější než u prvního typu rodiny, důvody hádek jsou z obou stran oprávněné, neřeší se standardní problémy jako u typu prvního (*Sběratelka polibků, Hořká chuť lásky*).

U prvního zmíněného románu krize s rodiči prohloubí vztah k sourozenci (obdobně je tomu u románů *Kde končí svět* a *Pár minut lásky*):

„*Byla bych na všechno sama, a to by v případě mých nezodpovědných rodičů, bylo fakt na hlavu. Takhle jsme dvě a já si teprve teď uvědomím, že mám tu svoji superštíhlou, hezcí, chytřejší, šikovnější a úspěšnější ségru ráda.*“⁵⁶

Inovaci rodinného zázemí lze sledovat v románu *Třináctá komnata*. Zde se čtenáři setkávají s novým typem rodiny. Linda Hesová zjišťuje, že se narodila jako Hana Procházková, a byla následně adoptována. Protagonistka tímto zjištěním získává rodiny

⁵⁵ LANCZOVÁ, Lenka. *Kde končí svět*. Praha: Víkend, 2000, str. 18

⁵⁶ LANCZOVÁ, Lenka. *Sběratelka polibků*. Praha: Víkend, 2005, str. 238

dvě, biologickou a adoptivní. Jak samotný název románu napovídá, hrdinka odhaluje podstatu své existence, poznává své biologické příbuzné, k čemuž ji vede nespokojenost v rodině, ve které doposud žila, ta se podobá modelu rodiny neúplné. I zde dochází k závěru, že by si rodiny měla více vážit, i když si jednotliví členové neprojdou fází usmíření, jak je tomu u ostatních románů:

„Slibila jsem mamce, že se budu snažit s ním vycházet. Dám si to jako vánoční předsevzetí! To, že ho stále budu považovat za křupaná, na tom nic nezmění.“⁵⁷

Výjimkou je také román *Sběratelka polibků*, kde autorka představuje rodinu úplnou, i když s nevlastním otcem, ale fungující. Hlavní hrdinka Alice studuje v Praze, její rodina je v rodném Bakově, a jelikož autorka soustřeďuje děj spíše do Prahy, rodina je v tomto románu upozaděna a nemá nijak významnou funkci pro rozvoj osobnosti hlavní hrdinky.

5. 4. 4 Objekty milostného zájmu (idolové)

Romány označované jako dívčí mají jednu důležitou úlohu – provést hrdinku zkušenostmi v oblasti romantiky, tedy flirtováním, randěním, milostným vztahem, sexuálními zážitky a všemi peripetemi s tím spojenými. Středobodem těchto okolností bývá mužská postava, objekt dívčina milostného zájmu, v románech označovaný jako idol, což podle internetového slovníku cizích slov znamená „zbožňovaná osoba“⁵⁸

Prostřednictvím této postavy poznává hrdinka samu sebe z úplně jiné stránky, zvláště, když jde o dívku nezkušenou například v oblasti milostných zážitků (*Kde končí svět, Čas něhy, Mokrá náruč léta, Pár minut lásky, Lásky a nálezy*). V opačném případě dívky znalé nabývají nových zkušeností, které jsou nesrovnatelné s těmi, které mají za sebou (*Třináctá komnata, Potížistka, Hořká chuť lásky, Sběratelka polibků*).

Hlavní mužské postavy jsou muži zpravidla starší, než je hrdinka románu. Postavy jsou si napříč romány velice podobné, schéma na těchto postavách může být sledováno hned v několika příkladech. Prvním společným charakteristickým rysem je líbivý vzhled, který imponuje nejen hlavní hrdince, ale všem dívkám v okolí. Většinou jde o vzhled

⁵⁷ LANCZOVÁ, Lenka. *Třináctá komnata*. Praha: Víkend, 2010, str. 241

⁵⁸ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Slovník cizích slov.net - online hledání* [online]. Dostupné z: www.slovník-cizich-slov.net/?slovo=idol

výstřední (postava Dominika s přezdívkou Pirát z románu *Mokrá náruč léta*) nebo jde o muže vypracovaného a svalnatého (Tadeáš z *Času něhy*):

„toho s dredy dlouhými do půl zad, tentokrát svázanými do culíku, jsem už tu čest potkat měla. I pod vodou mi na nahém těle naskočí husí kůže a vůbec to není chladem!”⁵⁹

„Pod opálenou kůží se při každém pohybu rýsují svaly, a je to fakt hodně pěkný pohled”⁶⁰

Postavy jsou nejen starší než hrdinky, disponují většími životními zkušenostmi, které hrdinkám imponují, jedná se o vysokoškolské studenty (*Sběratelka polibků*, *Kde končí svět*, *Pár minut lásky*, *Hořká chuť lásky*) nebo pracující muže (*Mokrá náruč léta*, *Potížistka*, *Postel plná růží*, *Lásky a nálezy*).

V románech se vyskytuje jedna hlavní mužská postava, která se objevuje v dějové lince náhodou, aniž by to hrdinka čekala. Inovací můžou být chápány postavy v románech *Sběratelka polibků* a ve dvoudílném románu o Nele, které se těmito stereotypům vymykají. Ve *Sběratelce polibků* je touto postavou Vojta, nevlastní bratr hlavní hrdinky (nemají společného ani jednoho rodiče), který je po celou dobu příběhu hrdinkou nenáviděný, v poslední kapitole však hrdinka dochází k názoru, že právě s ním má nejvíce společného (příběh se tedy nestáčí kolem jedné ústřední postavy, hrdinka se zamilovává až na úplném konci). Úplnou inovací, kterou autorka představila, je pak dvojice bratrů Koubkových – jednovaječných dvojčat, Tomáš je ústřední postavou románu *Hořká chuť lásky*, kde se objevuje i jeho bratr Ondřej, který nabývá na důležitosti v románu *Postel plná růží*. Peripetie příběhu spočívá v nesnázi hrdinky vybrat si svého idola, dvojčata představují opačné charaktery, k rozuzlení dochází až v závěru druhého dílu.

Inovativní milostnou zápletku představila autorka také u titulu *Lásky a nálezy*. Na začátku románu se Alice seznamuje s Adamem, který se stává hlavním objektem jejího zájmu, leč zjišťuje, že nebude ten pravý (je ženatý a brzy bude otcem), příběh tak po jejich rozchodu přichází o jednu z hlavních postav. Na konci příběhu Alice zjišťuje, že kamarád z vysoké školy s přezdívkou Faust, který ji občas vypomohl se sehnáním učebnic, by

⁵⁹ LANCZOVÁ, Lenka. *Mokrá náruč léta*. Praha: Víkend, 2003, str. 69

⁶⁰ LANCZOVÁ, Lenka. *Čas něhy*. Praha: Víkend, 2010, str. 36

Adama mohl nahradit. Čtenářky se tak nedočkají zamilovaného happyendu v pravém slova smyslu, je jim pouze naznačeno, že Alice našla toho pravého.

Pro vedlejší postavy, především mužské, je typická černobílost, jak na tuto skutečnost upozornil Sirovátka.⁶¹ I u Lenky Lanczové lze nalézt postavy, které jsou jen dobré, anebo jenom zlé. Autorka s tímto charakteristickým rysem pracuje jinak, než je u dívčí literatury typické. Nejvýrazněji lze tento typ schematizace pozorovat v románech *Pár minut lásky*, *Potížistka*, *Sběratelka polibků*. V těchto titulech figurují postavy, které začínají v roli soka – sokyně, postupem děje dochází k jejich proměně, v závěru by se daly nazvat postavami kladnými, kterými mnohdy mohly být od začátku, ale v důsledku interpretace protagonistkou je měl čtenář pokládat za zlé nenávislné osoby. Charakter těchto postav vzniká podle posudku protagonistky, Viky (*Pár minut lásky*) odsoudí své spolubydlící na internátě po prvním setkání, přijdou ji nesympatické, stávají se z nich automaticky její sokyně, Šárka (*Potížistka*) nemůže vystát dívku, která se ocitá v kruhu jejích známých, protože má dlouhé dredy a je drzá, Andrea (*Sběratelka polibků*) udělá sokyni ze své nejlepší kamarádky poté, co s ní přestane trávit tolik času, kolik by si protagonistka přála. Zpravidla dochází na konci románů k prozření, postavy nabývají kladného charakteru a hrdinka shledává, že se v jejich odsouzení spletla. Inovací u vedlejších postav L. Lanczové je právě naplněná černobílost, která je pro romány tohoto typu atypická. V románu *Mokrá náruč léta* se čtenářky setkávají s postavou Dominika, přezdívaného *Pirát*, který má extravagantní vzhled, nosí dlouhé dredy, je výstřední, tajemný (kolem krku nosí přívěsek se zuby a nikomu nechce říct, co znamenají), dívkami velmi oblíbený. Tato postava má tedy všechny charakteristické rysy, které napovídají, že se nebude jednat o kladnou postavu. Protagonistka Iva, která se do něj zamiluje, má ale vizi, že ho změní, i přes jeho odmítavý postoj se Iva snaží Pirátovi zalíbit a představuje si s ním budoucnost. V závěru by typicky u dívčího románu došlo k proměně Piráta, protagonistka by úspěšně z *proutníka* (jak můžeme označit muže co střídá často partnerky) udělala poslušného věrného muže a čtenářka by se dočkala očekávaného happyendu. V románu se sice opravdu šťastného konce čtenářka dočká, Pirát však zůstává zápornou postavou po tom, co Ivu zneužije a znemožní, zachovává si tak charakteristické rysy,

⁶¹ SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990, 98 s.

kterými byl představen v úvodu románu, k žádné přeměně ani přehodnocení zde nedochází.

5.5 Časoprostor

Do schématu, se kterým autorka pracuje, může být zařazeno i prostředí, ve kterém se protagonistky pohybují. Jelikož jsou podle L. Lanczové zčásti díla autobiografická⁶², všechny své protagonistky zasadila do prostředí, které dobře znala, ve kterém sama vyrůstala nebo žila, přestože všechna její zobrazená města a vesnice jsou fiktivní. Ve všech románech se objevuje město Bakov, podle autorky směsice měst Ostrava a České Budějovice, které bychom podle autorčiných indicií hledali v Jihomoravském kraji.⁶³ Protagonistky v něm buď přímo bydlí (*Čas něhy*) nebo studují (*Pár minut lásky*), dojíždí do Bakova za rodiči ze studií (*Třináctá komnata*), anebo bydlí poblíž a zmíněné město často navštěvují (*Mokrý náruč léta*, *Potížistka*, *Kde končí svět*, *Sběratelka polibků*). Autorka sama uvádí, že je zasazení hrdinek do jednoho města nejpohodlnější, jelikož nemusí vymýšlet nová prostředí a ví přesně, jak to v jejím fiktivním městě vypadá. To jí podle jejích slov klade možnost romány prolínat, velikou výhodou vidí v možnosti využít některé postavy ve vícekrát, což vyhovuje i čtenářům.⁶⁴

Protagonistky, které žijí kousek od Bakova, bydlí vždy buď ve Chválovicích, Račicích, Nížanech nebo v Blažejově. Chválovice mají předlohu ve Slavonicích, kde autorka dodnes působí jako knihovnice, Račice mají předlohu v Dačicích, kde autorka žila, a Nížany jsou inspirovány Starým Městem pod Landštejnem.⁶⁵

V nejčastěji zmiňovaném Bakově se protagonistky napříč romány mohou setkat na místech, která mladiství často navštěvují: v klubech, nákupních centrech, restauracích, barech a dalších podnicích. Velice často se objevují kulturní dům Lidie, bar Galaxie, sportovní dům Jiskra, kluby Díra a Rodeo a restaurace Pyramida. Tato místa slouží pro setkání s kamarády, a zároveň jako prostředí pro romantické schůzky. Rovněž

⁶² LENKA LANCZOVÁ. *Časté dotazy*. [online] Copyright © 2023 LENKA LANCZOVÁ. Dostupné z: www.lanczova.cz/lenka/caste-dotazy-4/

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ Tamtéž

⁶⁵ Tamtéž

protagonistky navštěvují stejné střední školy či gymnázia – gymnázium Vítězslava Nováka, Sportovní gymnázium nebo Střední zdravotnickou školu.

Osm zkoumaných románů se odehrává v Bakově a jeho přilehlých vesnicích, pouze u dvou je hlavním dějištěm Praha (*Lásky a nálezy*, *Třináctá komnata*), kde protagonistky přes týden studují, do okolí Bakova se vrací pouze o víkendech či vánočních nebo jarních prázdninách, kde navštěvují zmíněné podniky.

Další kategorií, která je v dílech L. Lanczové schematizována, je čas. Čas v románech nese funkci limitativní, pevně ohraničuje děj a stanovuje lhůtu, kdy bude děj završen. Tím je myšleno pevné časové ohraničení, které je mnohdy zjevné v románech od začátku vyprávění, například Iva se netěší na příštích čtrnáct dní, které bude muset strávit u příbuzných (*Mokrá náruč léta*), Šárka (*Potížistka*) přijíždí na celé léto do svého rodného města, než bude muset čelit dalšímu ročníku studia. Jak už bylo zmíněno, nejčastějším nástrojem pro ohraničení příběhu jsou u Lanczové kapitoly, které nesou označení dne v týdnu: „1. *Růžová barva prázdnin (pondělí)*“⁶⁶ nebo jsou označeny číselnou hodnotou: „6. *Den: Na Houpačce citů*“⁶⁷. Tímto způsobem je čtenáři naznačeno, že časové období, ve kterém se děj bude odehrávat, je limitované a pevně ohraničené. V těchto konkrétních románech zachycuje L. Lanczová v každé kapitole jeden den ze života protagonistky, popisuje ho podrobně od rána do večera, zachycuje veškeré dění v časové posloupnosti.

S podobným principem pracuje autorka i u ostatních románů. Čas není ohraničen dny, ale omezeným časovým údajem, většinou se jedná o letní prázdniny. Od začátku července do konce srpna jsou líčeny pro protagonistku důležité dny, které jsou taktéž ohraničeny kapitolami, k časovým skokům dochází v rámci děje v kapitole. V románu *Potížistka* se protagonistka potýká s nespavostí vlivem nočních můr, skok v ději je značen skutečností, že tento problém přetrvává i v dalších dnech: „*Ani následující dvě noci nejsou o moc lepší*“⁶⁸. Časově se tedy děj románu posouvá v řádech dní. Podobně můžeme tento princip sledovat v románech *Lásky a nálezy* a *Třináctá komnata*, kde je děj ohraničen semestrem na vysoké škole. Události, které nejsou pro děj románu podstatné, bývají

⁶⁶ LANCZOVÁ, Lenka. *Mokrá náruč léta*. Praha: Víkend, 2003, 284 s.

⁶⁷ LANCZOVÁ, Lenka. *Čas něhy*. Praha: Víkend, 2010, 288 s.

⁶⁸ LANCZOVÁ Lenka. *Potížistka*. Praha: Víkend, 2012, str. 14

shrnuty do krátké informace a důraz je přesunut na pro protagonistku podstatnější část děje, v případě tománu *Třináctá komnata* na víkend:

„Ve škole se jede naostro, z prvních pár přednášek mám hlavu jako pouťový balónek, takže nastoupím do vlaku s pocitem úlevy, že si přes víkend odfrknu.“⁶⁹

V románu *Lásky a nálezy* jsou naopak shrnuty stručně události víkendu, děj se spíše soustředí na vysokoškolský život protagonistky v rámci pracovního týdne:

„Přes víkend doženu resty, ne všechny, samozřejmě, nicméně dost s nimi pohnu a pořádně se nadlábnu...“⁷⁰

Inovativní způsob představila autorka v románu *Postel plná růží*, který je pokračováním románu *Hořká chuť lásky*. Zatímco první díl sleduje osudy protagonistky Nely v rámci letních prázdnin, pokračování vypráví o protagonistce v rozsáhlejším časovém úseku, konkrétně se jedná o období devíti měsíců, a to z důvodu protagonistčina těhotenství. Děj plynule navazuje na první díl, nedochází zde k žádnému časovému posunu. Oproti prvnímu dílu zmíněného románu čtenář nesleduje události den za dnem, děj je svižný, zrychlený, čtenářovi je posun v ději naznačován fyzickými změnami v těhotenství protagonistky, nejčastěji je zmiňovaná velikost *bříška*, které naznačuje, v jakém stádiu těhotenství se protagonistka nachází. V prvních kapitolách jde o začátek těhotenství: „změří si mé vpadlé bříško“⁷¹, v dalších kapitolách je posun těhotenství naznačen takto: „Bříško mám sice vystouplé, ale nijak mohutně“.⁷² V závěru románu je blížící se konec těhotenství signalizován popisem bříška, které činí protagonistce značné obtíže: „už takhle mi nejde přes moje kulaté a vypouklé bříško zapnout bunda.“⁷³

5.6 Motivická schémata

Dominantním motivem je v dívčích prózách Lenky Lanczové motiv lásky. Ve všech knihách se autorka zabývá mezilidskými vztahy, nejvíce prostoru dává milostnému vztahu

⁶⁹ LANCZOVÁ, Lenka. *Třináctá komnata*. Praha: Víkend, 2010, str. 40

⁷⁰ LANCZOVÁ, Lenka. *Lásky a nálezy*. Praha: Víkend, 2004, str. 172

⁷¹ LANCZOVÁ, Lenka. *Postel plná růží*. Praha: Víkend, 2010, str. 61

⁷² Tamtéž, str. 245

⁷³ Tamtéž, str. 269

protagonistky a jejímu vývoji. Kromě milostné linky příběhu bývají znázorněny rodinné vztahy v různých typech rodin a vztahy mezi kamarády či spolužáky. Sledovaná motivická schémata jsou upozaděna milostným příběhem, který má ústřední postavení a je pro čtenáře dívčí literatury nejvíce atraktivní. Kromě lásky se v románech čtenář setká s motivickými prvky, které dotvářejí charakter protagonistky, opakuje se motiv outsidera, motiv naivity – *dívkosti*, který je patrný z milostné linky i školního prostředí, to celé odehrávající se na pozadí procesu dospívání protagonistky.

V rámci zkoumání schematicky se opakujících prvků vyvstala potřeba charakterizovat motivické prvky, které umocňují atmosféru prožívaných situací protagonistek. Této skutečnosti dosáhla autorka zasazením příběhů do prázdninového prostředí, které kromě funkce časového ohraničení děje symbolizuje proces dospívání, přislubuje proměnu a umocňuje bezstarostnost a volnost školských a studentských let. Prožívání líčených vztahů a katarzí je soustředěno na prohloubení zážitků, u dospívajících jde zejména o poslech hudby⁷⁴ s důrazem na význam textu, který reflektuje situace protagonistek. Kromě textů nejen českých písní, které podtrhují vyprávěné situace, bylo důležité představit aspekt internetového prostředí, jež se objevuje v později vydaných románech a ve funkci k protagonistkám plní taktéž účel individuálního prožívání a umocňování zažitých situací prostřednictvím komunikace s virtuálními kamarády.

5. 6. 1 Láska

Motiv lásky neodmyslitelně patří k základním charakteristickým rysům dívčích románů. L. Lanczová se snažila zobrazit lásku ze všech možných úhlů pohledu, námětově představila všechny podoby lásky a témata s ní související (milostný trojúhelník, osudová láska, nešťastná láska, manželství, rozchod, nevěra). Náměty se napříč romány opakují, u vybraných titulů se téma milostného trojúhelníku objevuje v románech *Lásky a nálezy*, *Sběratelka polibků*, *Hořká chuť lásky* a *Postel plná růží*, osudovou láskou se zabývá román *Pár minut lásky* a *Čas něhy*, nešťastná láska se objevuje ve všech románech ve formě zklamání z neopětované lásky a rozchodu, vedlejším tématem románů *Postel plná*

⁷⁴ URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

růží a *Třináctá komnata* je manželství, a tematiku nevěry lze nalézt u všech titulů, dominantně je zpracována v románu *Potížistka*.

S láskou jsou u náctiletých spjaté první sexuální zkušenosti a erotické zážitky, Lanczová s “*nevidanou otevřeností odkrývá svým čtenářkám tajemný svět erotiky a sexu a nevyhýbá se přitom ani jeho extrémním podobám.*“⁷⁵ L. Lanczová začala psát dívčí romány, protože ty, které byly za jejího dospívání dostupné, nebyly podle jejího názoru úplné. I to může být důvodem jejího explicitního líčení sexuálních zážitků a otevřenosti v tématech, která nejsou pro dívčí romány typická – anorexie (*Sběratelka polibků*), nechtěné těhotenství (*Hořká chuť lásky* a *Postel plná růží*), znásilnění (*Potížistka*), alkohol a drogy (*Kde končí svět*, *Mokrý náruč léta*), postižení (*Čas něhy*), adopce (*Třináctá komnata*).

Námětové okruhy se v románech opakují a mají podobný vývoj, základním rysem ve vývoji tématu je šťastný konec, kdy se přes všechny peripetie situace vyřeší a problém, se kterým se protagonistka potýkala, má jasné východisko.

5. 6. 2 Prostředí školní lavice

Nejtypičtějším prostředím, ve kterém protagonistky vystupují, je školní instituce. V románech převažuje prostředí střední školy či gymnázia, většina hrdinek je ve věku středoškolských studentek, dvakrát je představena škola vysoká (*Lásky a nálezy*, *Třináctá komnata*). S tím jsou spojeny obvyklé situace, se kterými se i čtenářka v podobném věku může setkat. Autorka se snažila pokrýt všechny typy studentek, opakují se tedy studentky pilné a svědomité (*Třináctá komnata*, *Lásky a nálezy*), studentky, které se o známky ani učení nestarají a hrozí jim propadnutí (*Sběratelka polibků*, *Pár minut lásky*), a studentky s průměrným prospěchem (*Postel plná růží*). Lanczová opět dává čtenářce prostor ztotožnit se s hlavní hrdinkou, ukazuje východiska typických situací ze školního prostředí (komunikace s profesorem, se spolužáky, orientace v prostředí první školní den, příprava do školy apod), radí, a její romány v tomto ohledu také nesou výchovný podtext, jak se určitým situacím vyvarovat.

⁷⁵ TOMAN, Jaroslav. *Trivialita a kýč v literatuře pro děti a mládež*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2000, 22 s.

Schéma se u L. Lanczové v souvislosti s motivem žačky či studentky objevuje u vývoje této role v závislosti na postupu děje. Protagonistka vstupuje do nového prostředí, typicky se jedná o nástup na střední nebo vysokou školu (opakuje se také role maturantky). Začátky bývají velice těžké, dívka se seznamuje s novými učiteli či profesory, zjišťuje obsah a obtížnost učiva, poznává nové spolužáky. Po značných úskalích (zhoršení prospěchu, konflikt s učitelem) dochází protagonistka k názoru, že by měla školu nejlépe vzdát, nakonec se jí ale začne dařit, a i po této stránce dospěje do šťastného konce.

5. 6. 3 Prázdniny

Ke školním létům neodmyslitelně patří prázdniny, nejmarkantněji ty letní, důležité jsou v románech ale i prázdniny vánoční či jarní. Prázdniny, především ty letní, slibují protagonistkám velké dobrodružství, prožití první nebo velké lásky, splnění cílů a snů, které si přes školní rok daly (například zamilovat se), jelikož nejsou omezeny povinnostmi do školy, starostí o domácnost apod. Prázdniny představují u L. Lanczové také časové ohraničení děje (*Potížistka*, *Čas něhy*, *Mokrá náruč léta*) nebo vyvrcholení děje, ve které se odehraje podstatný moment milostné zápletky (*Kde končí svět*). Začátek prázdnin u L. Lanczové symbolizuje počátek něčeho nového, naději a touhu po prožití letního románu, protagonistky se cítí svobodné a plné ideálů. Naopak schylující se konec prázdnin je spjat se ztrátou ideálů, ponurostí z krátkého léta, milostného vystřízlivění a nástupem nové životní kapitoly.

L. Lanczová popisem přírodních scénérií umocňuje atmosféru volného a bezstarostného léta, většinou prostřednictvím výletů na kole, které protagonistka ráda podniká (*Mokrá náruč léta*, *Čas něhy*, *Potížistka*, *Hořká chuť lásky*) a při kterých se dějí nejnáhodnější příhody, které rozvíjejí hlavní dějovou linku. Letní prázdniny jsou většinou uvedeny v pozitivním smyslu, protagonistka se na ně těší, výjimkou je román *Hořká chuť lásky*, kdy se v létě Nela sice zamiluje do svého idola, nicméně se s ním rozchází a následně zjišťuje, že je těhotná. Prázdniny jsou tak pro ni symbolem smutku, samoty, prázdnoty a obav z budoucnosti.

5. 6. 4 Cesta k dospělosti

Motiv dospělosti lze charakterizovat nejlépe na motivu prázdnin. Protagonistky po nabytých zkušenostech během léta, jenž jim nabídlo celou řadu příležitostí k budování charakteru, dospívají k názoru, že se proměnily v dospělé ženy, které smýšlejí vlivem okolností zcela jinak, než jak uvažovaly na počátku prázdnin. Z naivních, dětinských a zakřiknutých dívek se stávají dospívající ženy proměněné v názorech a chování. Tento motiv lze nalézt ve všech románech stejně vykonstruovaný, i když se nejedná o titul z prázdninového prostředí. V titulu *Lásky a nálezy* se stává Alice zkušenou a dospělou ženou vlivem nevydařeného vztahu, odhalením lži a osamostatněním se od rodičů, ve *Třinácté komnatě* je jádrem Lindiny proměny nalezení biologických rodičů, kteří nejsou takoví, jaké si představovala. U prázdninových románů je podstatou náhlého dospění první milostná zkušenost (*Čas něhy*, *Mokrá náruč léta*, *Hořká chuť lásky*) a zklamání, které protagonistka v milostném vztahu prožije (*Sběratelka polibků*, *Kde končí svět*). Lanczová ponechává závěr poslední kapitoly právě protagonistkám a jejich uvědomění, v němž charakterizují získané zkušenosti, přehodnocují svoje chování, zvýrazňují nabyté sebevědomí a nastiňují své další plány, které teď vidí úplně z jiného pohledu, než na začátku prázdnin (například se těší na změny v osobním životě či ve škole).

Motiv dospělosti můžeme nejlépe sledovat na vývoji Petry (*Čas něhy*), která se za čtrnáct dní na chatě se starším bratrem a jeho přáteli zbaví svých komplexů, stane se právoplatnou členkou jejich party, nešťastně se zamiluje a prožije svou první sexuální zkušenost:

*„Za posledních čtrnáct dní jsem dospěla mnohem víc než za předešlých patnáct let a jedenáct měsíců! Naučila jsem se být sama sebou – a že ten přerod dal zabrat”!*⁷⁶

⁷⁶ LANCZOVÁ, Lenka. *Čas něhy*. Praha: Víkend, 2010, str. 283

5. 6. 5 Motiv outsidera

V literatuře pro děti a mládež se od 90. let minulého století výrazněji začala objevovat role outsidera, postava s určitým typem handicapu.⁷⁷ Postava je podle Urbanové chápána jako jedinec na okraji společnosti, která ho obklopuje.⁷⁸ Podstata outsiderství je určena mentálním, fyzickým nebo sociálním handicapem, která je definován v *Psychologickém slovníku* jako „znevýhodnění jedince, které zamezuje nebo omezuje výkon jeho normální role.“⁷⁹ Pro postavu s rolí outsidera je příznačný jeho vývoj, proces vyrovnání se se svým handicapem, a přes její znevýhodnění proměna v postavu „uznávanou a respektovanou“.⁸⁰

Jak už bylo zmíněno, u Lanczové si protagonistky od začátku románu nesou určité břímě, handicap či komplex, ať už fyzický, psychický či sociální, kterého se postupně zbavují nebo se s ním vyrovnávají. Tento problém je odděluje od zbytku společnosti, vnímají svoje potíže jako neslučitelné s normálním životem, svůj komplex zmiňují jako zásadní důvod jejich introverze a neschopnosti zapadnout mezi ostatní. Některé problémy jsou si napříč tituly podobné – pochybnosti o svém vzhledu (malý vzrůst, velká ramena, plnoštíhlost, malé poprsí apod. Tyto nedokonalosti, jak jsou protagonistkami označovány, jsou převážně subjektivně vnímané, i tak dokážou být jistou překážkou v uskutečnění hrdinčiných představ, protože se za sebe stydí. Kromě tohoto typu handicapu se setkáme s introverzí, která je často determinována věkem, kdy se protagonistka cítí opomíjena, bojí se projevit, ocitá se například ve skupině starších lidí, do které nezapadá, protože nesdílí stejné zájmy (nejčastěji sport, pití alkoholu, večírky), nechodí na stejnou školu, nebo je nezkušená v zážitcích, které skupina zažila (mohou mít i sexuální charakter). Tyto jevy můžeme souhrnně nazvat nespokojeností se způsobem a stylem života. U vybraných titulů se s tímto typem částečně setkáme u Petry (*Čas něhy*), která si primárně vypořádává s jiným typem handicapu. V románu se dostane do skupiny přátel jejího bratra, kteří se znají z vysoké školy, Petra jako školačka se ze začátku není schopná zapojit do hovorů,

⁷⁷ URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

⁷⁸ Tamtéž

⁷⁹ HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004, 776 s.

⁸⁰ URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

cítí se trapně, neumí ve společnosti chovat tak pohotově, jak by si přála, cítí se dětinská, nezkušená a přehlížená. Stejný handicap je zobrazen v románu *Kde končí svět*, protagonistka Sandra se také ocitá ve skupině starších přátel, ve kterých se vzhlíbí a chce být vtipná a oblíbená jako ostatní členové. S tímto typem handicapu pracuje L. Lanczová i u titulů *Hořká chuť lásky*, *Mokrý náruč léta* a *Potížistka*. Ve všech případech jde o již zmiňovaný typ protagonistek, který definovala Urbanová.⁸¹

Zcela jiné ztvárnění hrdinčina komplexu nastalo v případě románu *Čas něhy*, protagonistka Petra pro prodělání zánětu mozkových blan musí nosit naslouchátko, které schovává pod vlasy. Je to ojedinělý případ, kdy Lanczová zakomponovala do svého románu fyzický handicap a prostřednictvím protagonistky ukázala čtenářkám, že i s naslouchátkem se dá běžně fungovat, i když to přináší značné obtíže. U protagonistky dochází k vývoji, ze začátku se označuje za *mrzáka a postižence*, nakonec je se svým handicapem smířena a nesnaží se ho skrývat:

„*Postižená neznamená odepsaná, jak jsem si vždycky myslela!*”⁸²

Typ sociálního a zároveň psychologického handicapu představuje L. Lanczová v románu *Třináctá komnata*. Protagonistka Linda se dozvídá, že byla adoptovaná, pátrá po své rodině a identitě. Poznání biologických rodičů ji nutí přehodnotit vše, v čem doposud žila, neví, kým vlastně je, jestli Lindou nebo Hanou, pátrání v sobě samé jí ubližuje v osobním životě a vztahu:

„*Adoptovaná. Prašivá. Nalezenec. Styděla jsem se před ním o svém handicapu jen zmínit a nakonec mu to vyzvracím jako nic, protože mě tak strašně vytočil*”⁸³

V závěru románu opět dochází ke smíření, protagonistka se vyrovná se svou situací a vše směřuje do šťastného konce. Opět zde můžeme přisoudit L. Lanczové inovaci přiblížit náročné téma (podobně jako fyzické postižení u románu *Čas něhy*), autorka představuje proces, kterým si protagonistka musí projít, zároveň ukazuje jiný pohled na její situaci prostřednictvím partnera Tomáše, opět můžeme hovořit o výchovné (jak se

⁸¹ URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

⁸² LANCZOVÁ, Lenka. *Čas něhy*. Praha: Víkend, 2010, str. 283

⁸³ LANCZOVÁ, Lenka. *Třináctá komnata*. Praha: Víkend, 2010, str. 186

situací pracovat) i varovné (jaké může mít situace následky) funkci literárního textu. Urbanová v tomto kontextu hovoří o takzvané *filozofikaci* literatury, kdy jsou dětem a mládeži otevřeně představována náročná témata adresována primárně dospívajícím či dospělým čtenářům.⁸⁴ Obdobně L. Lanczová pracuje s filozofikací, tedy výkladem náročnějších témat nebo témat, se kterým se čtenář neměl možnost setkat, v oblasti erotiky.

5. 6. 6 Motiv erotiky

S romantickým příběhem jsou v románech spjaty explicitně líčené erotické pasáže, jejichž funkcí je podtrhnout milostnou linku a zdůraznit vášň a přitažlivost mezi postavami. Důležité je zmínit, že erotikou se v jejím případě rozumí sexuální akt a okolnosti k němu vedoucí. L. Lanczová zdůrazňuje důležitost detailního vykreslení intimních chviliek protagonistek, jejichž funkce je taktéž informativní, autorka cílí především na čtenářky v tomto ohledu nezkušené. Sama uvádí, že bez erotických pasáží by knihy, které vypráví o dospívajících dívkách, nebyly věrohodné.⁸⁵ Stejně jako L. Lanczová zobrazuje ve svých románech všechny podoby lásky, obdobně pracuje i s erotikou. Nejvýrazněji se autorka věnuje prvnímu milostnému zážitku, který je pro dospívající protagonistku velkým životním mezníkem. Líčené zážitky můžeme rozdělit na dvě kategorie, první kategorií je zobrazení zážitku pozitivního, romantického, kdy se na akt protagonistka těšila a dočkala se takového zážitku, který si představovala (*Lásky a nálezy*, *Čas něhy*, *Hořká chuť lásky*). Protikladně autorka představuje sexuální akt, který se neslučuje s ideální představou protagonistky, dokreslen je hrubým zacházením (*Mokrý náruč léta*, *Potížistka*). Rozdílné pojetí sexuálního aktu můžeme sledovat na ukázkách z románů *Čas něhy* a *Mokrý náruč léta*:

„Jakmile se uvolněně zhroutím na matraci, očima zastřenýma mlhou rozkoše takřka nezúčastněně sleduji, jak se rychle zbavuje svého trika, džínů i boxerek, navléká si

⁸⁴ URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

⁸⁵ ORTOVÁ, Zdenka. *Bez sexu by hrdinky nebyly reálné, říká autorka 52 knih pro mládež*. iDNES.cz [online]. Dostupné z: www.idnes.cz/onadnes/vztahy/bez-sexu-by-hrdinky-nebyly-realne-rika-autorka-52- knih-pro-mladez.A090624_121349_ona_ony_jup

kondom a dřív, než ze mě opadne vzrušení, do mě prudce a nedočkavě vstoupí. (...) Mám co dělat sama se sebou, nové pocity jsou tak... tak strašně silné“⁸⁶

„Bolí to mnohem víc, než jsem si představovala! Vzpínám se a snažím se uhnout, odstrčit ho od sebe, ale je pozdě, teď už se couvnout nedá, Pirát mi to nedovolí. Drtí moje výkřiky svými polibky, a nejen že nepovolí, stále zrychluje tempo, svjím se pod ním celá zpocená, zatínám prsty do spacáku, než dospěje k vyvrcholení.“⁸⁷

Z první ukázky je patrné, že akt splnil dívčino očekávání, kladný prožitek je signalizován výrazem „rozkoš“, „silné pocity“ evokují sílu prožitku, který je pro protagonistku nový a nesrovnatelný s dosavadními zkušenostmi. Oproti první ukázce je z té druhé patrné, že si protagonistka přeje, aby akt co nejdříve skončil, přestože do svého idola byla zamilovaná, sexuální prožitek je pro ni traumatizující, jelikož je vynucený a neslučuje se s představami, které o něm měla.

Kromě líčení milostného *poprvé*, jak jsou první sexuální akty nazývány, L. Lanczová zobrazuje například rutinní sex (*Sběratelka polibků*). Jedná se o akt, který je běžnou součástí života protagonistky, která je v sexuálním ohledu zkušená a není citově připoutána k osobě, se kterou k aktu dochází (v případě tohoto románu se jedná o více sexuálních partnerů), nepřikládá tedy aktu hlubší význam. Příkladem je ukázka ze zmíněného románu *Sběratelka polibků*, kdy se protagonistce naskytne příležitost svést svého známého:

„...strhám z něj oblečení a na mezi se mu se široce roztaženými stehny nabídnu.“⁸⁸

Klíčovou frází je v tomto případě *nabídnutí se* označující využití příležitosti k aktu, protagonistka nespojuje akt s láskou, z ukázky neplynou citové vazby, které ve vnitřním monologu postavy bývají reflektovány.

V románech *Třináctá komnata* a *Postel plná růží* zobrazuje Lanczová sexuální prožitky v partnerském soužití. Děj románu tedy nesměruje k jednomu konkrétnímu zážitku, jako je zmíněná první sexuální zkušenost, erotika se v románech objevuje ve větším množství, sex se v tomto případě stává nedílnou složkou partnerského vztahu.

⁸⁶ LANCZOVÁ, Lenka. *Čas něhy*. Praha: Víkend, 2010, str. 274

⁸⁷ LANCZOVÁ, Lenka. *Mokrý náruč léta*. Praha: Víkend, 2003, str. 235

⁸⁸ LANCZOVÁ, Lenka. *Sběratelka polibků*. Praha: Víkend, 2005, str. 142

Autorka skrze uvědomělé protagonistky usiluje opět o výchovnou funkci románu, zdůrazňuje používání ochrany ve formě prezervativu či antikoncepce a varuje před možnými následky.

Za inovativní romány v tomto případě mohou být označeny romány *Kde končí svět*, *Potížistka* a *Pár minut lásky*. V románu *Kde končí svět* je zobrazen virtuální sex, tedy sexuální akt skrze chatovací místnosti na internetu. Postavy si prostřednictvím chatu vypisují své sexuální představy sloužící pro vzájemné sexuální vzrušení, popisem činností předstírají skutečný pohlavní styk:

„Doctor: Proč ne? Představ si, že ležiš ve svém pokojičku. Zhasneš světlo a já tiše vstoupím. Přisednu si k Tobě...

Dee: Ano... Pokračuj!

Doctor: Pohladím Tě po zádech, cítím křivku Tvé páteře. Otočíš se ke mně tváří, skloním se a políbím Tě. Tvoje ústa jsou měkká a vlhká, vklouznu do nich jazykem...“⁸⁹

Román *Potížistka* je inovativní absencí erotiky hlavní postavy, která je zdůvodněná traumatickým zážitkem z minulosti protagonistky, erotika je v tomto případě líčena skrze vedlejší postavy, které protagonistce vyprávějí své zážitky. V románu *Pár minut lásky* je představena protagonistka Viky, která se na erotiku necítí připravena. L. Lanczová zobrazila typ hrdinky, pro kterou je důležité si na správný moment počkat a nic neuspěchat, čtenářkám dala najevo, že i takto zvolená cesta je ta správná, bez ohledu na vliv okolí, zejména ze strany zkušených kamarádek, které její rozhodnutí zesměšňují.

5. 6. 7 Hodnotový svět protagonistek

Pozornost náctiletých dívek se soustřeďuje kromě lásky na oblečení, s tím spjaté módní trendy a poslouchání hudby.⁹⁰ Protagonistky románů L. Lanczové se zabývají tím, co si oblékají, aby udělaly dojem a zapůsobily na svého idola, zároveň aby trumflly své případné sokyně. Autorka do detailu popisuje oblečení, které protagonistky nosí,

⁸⁹ LANCZOVÁ, Lenka. *Kde končí svět*. Praha: Víkend, 2000, str. 64

⁹⁰ URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

dokresluje tím charakter postavy, a i prostřednictvím oblečení determinuje proměnu, ke které u protagonistky dochází.

Linda je sebevědomá a zná své přednosti:

„...já se nasoukám do krátké elastické minisukně, o které se táta vyjádřil, že je to spíš širší pásek, barevného trička s výstřihem a třemi úzkými šňůrkami na každém rameni”⁹¹

U Andrey dochází k proměně, na začátku děje se obléká do černých hábitů, maluje si výrazné černé oční linky, v závěru románu se z ní stává “normální” nevýrazná dívka:

„Vyždímám promáčené vlasy, lehce je vytřu ručníkem a převleču se zpátky do kraťásků a trička, nějak se mi nechce navlékat si svoje oblíbené čarodějnické hadry”⁹²

Důležitost hudby se zaměřením na význam textu L. Lanczová zakomponovala do všech románů. Protagonistku celým románem provází jedna ústřední skladba, jejíž text se vztahuje k situaci, ve které se hrdinka nachází. Protagonistka na píseň naráží v rádiu, nebo ji hrají na kytaru přátelé u táboráku, pouští si ji pořád dokola v přehrávači. Text skladby už většinou zná, ale vidí v něm nově jeho význam, který aplikuje na svoji životní situaci. Skladba se objevuje ve vhodnou chvíli, například když protagonistku čeká zásadní změna či velký krok, uklidňuje ji a dodává motivaci, že se všechno vydaří. V románu *Kde končí svět* nastává tato chvíle, kdy se Sandra ocitá poprvé v soukromí se svým idolem a čeká je první společná noc. L. Lanczová často využívá textů skupiny *Lucie* nebo *Wanastowi Wjegy* a popisuje charismatické hlasy Davida Kollera a Roberta Kodyma.

Ukázka z románu *Kde končí svět*:

„Robert Kodym z repráčeků zpívá mou oblíbenou písničku.

Otevři oči koukám na tebe,

držím tvou ruku – nepustím,

roztáhni křídla polet’ do nebe

⁹¹ LANCZOVÁ, Lenka. *Třináctá komnata*. Praha: Víkend, 2010, str. 43

⁹² LANCZOVÁ, Lenka. *Sběratelka polibků*. Praha: Víkend, 2005, str. 255

já vedle tebe poletím...

Ta roztoužená malá žena zakletá do fantazie vlastních doteků jsem přece já! „Zpívá o mně," řeknu do ticha."'⁹³

V tomto případě si je protagonistka jistá, že skladba hrající z reproduktoru je znamením, že má udělat velký životní krok. V románu *Sběratelka polibků* se objevují anglické skladby od finské skupiny *HIM*, protagonistka se nejvíce sžívá s písní *Funeral of Hearts*, jejíž název můžeme přeložit jako „pohřeb srdcí“. Text skladby v románu disponuje i českým překladem, aby měl čtenář, který nemá pokročilou znalost anglického jazyka možnost zjistit, proč se protagonistka natolik do textu vžívá. Skladba má v tomto případě jinou funkci než motivační, jako tomu bylo v prvním případě, hrdinku rozlícení, přináší jí smutek, jelikož vystihuje nešťastnou situaci, do které se protagonistka dostala (rozchod s idolem), funkcí skladby je umocnění atmosféry a vyjádření pocitů.

Ukázka z románu *Sběratelka polibků*:

„Love' s the funeral of hearts / Láska je pohřeb srdcí

and a ode for cruelty / a óda na krutost

When angels cry blood / když andělé pláčou krev

on flowers of evil in bloom / na květy zla v rozkvětu...

Tentokrát slova písničky tedy sedí! Ale že by mi přinášela útěchu... hm, spíš naopak, tím víc mě rozlícení!!⁹⁴

Oproti románům z 90. let se v těch z prvního desetiletí nového století objevuje nový předmět zájmu hlavních hrdinek – internet. L. Lanczová se sledováním moderních trendů doby přiblížila k soudobé mládeži a přiblížila výhody a nevýhody nové technologie, která v té době nebyla tak běžná jako dnes, ne každá rodina si mohla dovést počítač s internetovým připojením. Romány s internetovou tematikou nesou funkci výchovnou a varovnou, L. Lanczová poukazuje na nebezpečí spojená s internetovými chatovacími místnostmi, kde se člověk může vydávat za kohokoli a nemusí uvádět pravdivé osobní

⁹³ LANCZOVÁ, Lenka. *Kde končí svět*. Praha: Víkend, 2000, str. 220

⁹⁴ LANCZOVÁ, Lenka. *Sběratelka polibků*. Praha: Víkend, 2005, str. 126

informace. Zároveň představení internetových diskuzí může být chápáno jako inovativní přístup vyprávění příběhu, L. Lanczová prostřednictvím svých protagonistek zobrazuje, jak se mladiství na internetu vyjadřují, jak je tato komunikace odlišná od té běžné, kdy se dva lidé baví tváří v tvář. V románech *Kde končí svět* a *Mokrá náruč léta* tyto konverzace představují podstatnou část děje, příkladem je chatování Sandry se svými internetovými kamarády, kde se každý vyjadřuje pod vymyšlenou přezdívkou. Sandra používá přezdívku *Dee* podle postavy z filmu *Pomáda* – Sandra Dee:

„Kotrmelína: Můžu se přidat? Já se totiž strašně nudím.

Dee: Pozor na ni, chce počít!

Pistolník: Neboj, mám ten kolt...

Dee: Ale nepoužíváš ho na holky!

Pistolník: V případě sebeobrany jo...:))

Kotrmelína: Teda, tady je taky pěkná nuda!

Dee: Ještě před chvílí tu nuda nebyla.

Uživatel Idiot vstoupil do místnosti.

Idiot: Vo co tady go? “⁹⁵

⁹⁵ LANCZOVÁ, Lenka. *Kde končí svět*. Praha: Víkend, 2000, str. 51

6 Jazyk

U jazykové charakteristiky je důležité zmínit grafickou podobu jednotlivých promluv, která je v dívčích románech výrazná, jak zmínila Svatava Urbanová. Zapojení grafických prostředků přisoudila „*propletenci různých emocí nenacházejících svou adekvátní jazykovou a stylovou podobu.*“⁹⁶ Grafická rovina je hojně využívaná u vyjádření emocí jako jsou vztek či údiv, v textu jsou emoce zprostředkovány znásobením interpunkčních znamének, typicky se jedná o vykřičníky a otazníky v různých kombinacích (!! , !!!, ???, !?). S takto vyjádřenými emocemi se setkáme u dialogů, ale i v promluvách vypravěče – tedy vnitřního monologu protagonistky („*Mám na sebe zlost, jsem na vesnici pár minut a už chytám vesnické způsoby!*“⁹⁷). Dalším bohatě využívaným grafickým prostředkem jsou tři tečky (...). V textu jsou použity jako prostředek neukončené výpovědi ve formě vyhýbání se konverzaci („*Nebo máš snad něco důležitějšího?*“ „*Hm... V šest mám rande s Adamem...*“) nebo signalizují zamyšlení a nejistotu („*Něco mám a jsem si jistá, s něčím si nejsem jistá vůbec,...*“), jindy mají symbolizovat skočení do řeči jinou postavou („*Tvrdil jsi, že... „Alko, nekaž pěkněj večer.“*“).

Další jazykovou složkou, která je schematizována, je morfologická rovina. L. Lanczová se snažila co nejvíce stylizovat do mluvy mladistvých, Ivo Fencel její snažení, jehož doménou jsou výrazy obecné češtiny a nespisovné tvary patrné především v koncovkách slov (*mladej, svalnatej, pěkněj, divnej* apod), dokonce označil za „*vnucení se světu náctiletých*“⁹⁸, Nespisovnost je výrazná v grafické rovině u přepisu mobilních a internetových práv. Ty jsou psané bez jakékoli diakritiky: „*Nekteri jsou fakt borci! Hodne stesti i tobe.*“⁹⁹.

V lexikální rovině je schematizace patrná z četnosti používaných přezdivek. Přezdívkou jsou titulování většinou muži, většinou jde o zkráceninu jména (Tadeáš

⁹⁶ URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

⁹⁷ LANCZOVÁ, Lenka. *Potížistka*. Praha: Víkend, 2012, str. 7

⁹⁸ FENCL, Ivo: *Lehká četba zrovna dneska: neboli Lenka Lanczová*. Neviditelný pes [online]. 25. 2. 2009. Dostupné z: neviditelnypes.lidovky.cz/literatura-lehka-cetba-zrovna-dneska-dsp-/p_kultura.aspx?c=A090224_095416_p_kultura_wag

⁹⁹ LANCZOVÁ, Lenka. *Pár minut lásky*. Praha: Víkend, 2013, str. 40

– Ted), přezdívka je totožná s příjmením postavy (Faust), či přezdívka symbolizuje charakter mužské postavy (Piráť). Hojně jsou užívány přezdívky v románech *Kde končí svět* a *Mokrá náruč léta*, jelikož se postavy navzájem oslovují přezdívkami, které si mohly libovolně zvolit za účelem vstupu do internetové diskuse (Doctor, Pistolník). U dívčích postav jsou přezdívky tvořeny anglickým ekvivalentem (Anastázie – Stacy) nebo zkomolením křestního jména mnohdy s hanlivým podtextem (Marcela – Macek).

Přezdívky jsou hojně užívány ve školním prostředí, žáci titulují své učitele přezdívkami hanlivými, příkladem jsou přezdívky z románu *Sběratelka polibků: Měkkej* označuje učitele, u kterého žákům všechno projde, *Rychlými špunty* nazývají učitelku tělocviku, která miluje běhání, ředitele nazývají *Bombermanem*. Kromě přezdívek přisuzovaných podle typického chování učitele, jsou jména žáky záměrně komolena: profesorka češtiny Barbora Němcová je nazývána *Barunka Panklová*, učitelce Dagmar Králové je říkáno *Dagmar Kvárová*, jelikož neumí vyslovit hlásky r a l.

S prostředím školní lavice je spjatý studentský slang, hojně jsou užívána slova koule (pětka), šprtání, nadrtit, vytasit (vybrat na zkoušení), pracovky, ájina, bižule, občanka, repas (reparát) apod. V románech dotýkajících se nemocničního prostředí (*Postel plná růží*, *Hořká chuť lásky*, *Pár minut lásky*) se objevuje nemocniční slang, dále jsou hojně využívána slova a fráze spojená s trampingem a vodácký slang. Prostředkem stylizace do mluvy dospívajících jsou bohatě užívané vulgarismy. Nejčastěji je místo oslovení užívání slovo „vole“, dívky se navzájem titulují „krávami“, často se objevují výrazy „idiot, kretén, debil“. Expresivnější výrazy nenalezneme.

Výrazným schematickým prvkem je užití sarkasmu a frází, které jsou postavami označeny za „trefné hlášky“ a takzvané „bodování“. Protagonistka, která si troufne sarkasticky odpovědět a *shodit* někoho z blízkého okolí je považována za odvážnou a nebojácnou. V románu *Čas něhy* se protagonistka Petra zprvu bojí promluvit na starší kamarády svého bratra, sbližováním se během pobytu na chatě se začne do hovorů zapojovat a postupem času už neváhá používat sarkasmus a ironie na jejich úrovni:

„Tak nám řekni, na co se koukáš,“ loudí Adam. Nadechnu se: „Vážně to chcete vědět?“ „Jasně,“ přikyvuji oba horlivě. „Na televizi!“¹⁰⁰

¹⁰⁰ LANCZOVÁ, Lenka. *Čas něhy*. Praha: Víkend, 2010, str. 38

(Tadeáš)¹⁰¹ „Notabene uznávám jen klasickou hierarchii starou jak lidstvo samo. Chlap loví, ženská vaří.“ (Petra) „Jenže tys to trošku přeonačil,“ uchichtnu se. „Původně nebylo myšlený lovit holky, ale zvěř.“¹⁰²

Svatava Urbanová také zmiňuje absenci „hlubší psychologické propracovanosti“¹⁰³ ve vnitřních monolozích protagonistek a dialozích mezi postavami. V románech L. Lanczové byly nalezeny tyto typy promluv u hlavních mužských postav. Jedná se o momenty v ději, kdy mužská postava vyznává lásku protagonistce. Otřelé až kýčovitě fráze působí teatrálně až nereálně, nelze si představit, že by tyto typy postav skutečně takto hovořily.

Příkladem nereálnosti a teatrálnosti je vyznání lásky protagonistce Alici idolem Adamem v románu *Lásky a nálezy*:

„Jsi pro mě zosobněním rafinované ženskosti a nevinnosti, přirozené krásy a čistoty. Strašně moc bych se chtěl s tebou milovat za tónů pomalé smyslné hudby, za svitu plápolajících svíček, za vůně vonných olejů na našich tělech mísících se s vůní vzrušení... Upíšu se třeba d'áblu, Alko, udělám pro tebe cokoli, jen když řekneš ano!“¹⁰⁴

¹⁰¹ Pro lepší orientaci v ukázce byla doplněna jména postav, které promlouvají.

¹⁰² LANCZOVÁ, Lenka. *Čas něhy*. Praha: Víkend, 2010, str. 70

¹⁰³ URBANOVÁ, Svata a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

¹⁰⁴ LANCZOVÁ, Lenka. *Lásky a nálezy*. Praha: Víkend, 2004, 286 s.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo na základě analýzy charakteristických rysů dívčí literatury v románech Lenky Lanczové stanovit schéma a prvky, které schéma narušují. Pro účely práce bylo vybráno deset titulů s předpokladem, že v rámci desetileté zkušenosti autorky na literárním trhu a četnosti vydávaných románů budou mít romány již zavedenou podobu, která by se dala označit schématem. Tento předpoklad se potvrdil z hlediska zkoumání stylových, tematických a jazykových rysů, analyzovány byly taktéž motivické prvky zkoumané v souladu s postavami románů. Cílem analýzy bylo taktéž odhalit, které literární nástroje a využití prvků determinují čtivost a oblíbenost autorčiných próz.

V úvodu práce byl představen žánr dívčího románu a jeho základní charakteristické rysy se zaměřením na románové postavy. V úvodní části práce bylo důležité představit vývoj dívčí literatury a důvod vzniku samostatného žánru. V historickém kontextu literárního vývoje byly zjištěny možné důvody autorčiny popularity. V souvislosti s polistopadovým obdobím docházelo k uvolnění literární produkce, literární trh zaplňovaly dívčí romány starších autorů, které dle Lenky Lanczové nebyly aktuální, a autorka vnímala potřebu napsat dívčí román vyhovující čtenáři nové doby, který bude odrazet pravdivě a reálně svět dospívající dívky a bude sloužit jako průvodce dospíváním.

Prvním předmětem zkoumání práce byla kompoziční stránka románů. Analýza potvrdila, že romány Lenka Lanczové se vyznačují ustáleným rozsahem (počtem stran) a formálním členěním do přibližně stejně dlouhých kapitol. Kompoziční struktura románů byla potvrzena zejména v linearitě a chronologii vyprávění. Výzkumem byla potvrzena stereotypizace vývoje děje již od incipitu, ve kterém je představena protagonistka potýkající se s problémem, který se stane předmětem krize objevující se zpravidla v polovině románu. Prvkem dotvářejícím schéma děje je otevřený konec příběhu (s nastíněným happyendem) přispívající k volné interpretaci čtenářkou.

Výrazná schematizace se projevila na základě zkoumání postav románů. Stereotypizace se projevila v zasazování postav do prostředí fiktivního města Bakov a přilehlých vesnic. V analyzovaných románech se potvrdila typologie protagonistek, jak ji vymezila Svatava Urbanová. Protagonistky odpovídají třem zmíněným kategoriím, do první kategorie jsou zařazeny protagonistky sebevědomé a zkušené, v druhé kategorii se objevují protagonistky sužované určitým typem fyzického či psychického handicapu, třetí

kategorie patří protagonistkám, které čeká změna prostředí, u L. Lanczové se typicky jedná o nástup do prvního ročníku střední školy. Také byla potvrzena stereotypizace motivů naivity a proměny, které se objevily u všech typů protagonistek. Byly objasněny podstatné aspekty schematizace, a to identické role vedlejších postav fungujících na kontrastu s protagonistkou.

Provedená analýza prokázala podobnosti i v rovině tematické. V dívčích románech jde primárně o lásku milostného typu, mezi dospívající dívkou a dospělým mužem, prózy Lenky Lanczové zachycují lásku z vícero úhlů, výrazně se L. Lanczová věnuje úskalím spjatých s prvními milostnými prožitky, zklamání a milostným přešlapům, které podporují vývoj protagonistky, jenž čtenář sleduje v každém ze zkoumaných románů. Na základě zkoumání bylo zjištěn opakující se motiv outsidera, který lze nalézt v mnoha podobách, nejčastěji se jednalo o fyzický či psychický komplex, se kterým se protagonistka v románu snažila vypořádat.

Za specifické rysy v tematické rovině, které se opakují napříč romány, mohou být považovány explicitnost a otevřenost v tématech (především erotice), která je atypická z hlediska věkového zacílení na skupiny dospívajících čtenářek. Příběhy jsou podobně doplněny o podrobně líčené erotické pasáže, které obsahují jazykově identické popisy vypravěče a promluvy postav.

Zkoumáním deseti titulů byly nalezeny inovace, vymykající se zavedenému schématu, které bylo popsáno výše. Románem, který obsahuje nejvýraznější inovativní rysy, je titul *Třináctá komnata*, kde autorka představila odlišný typ rodinného zázemí, než které byly charakterizovány u ostatních titulů. Zásadní inovací je proměna tématu, oproti předchozí tvorbě je upozaděna láska, převládajícím tématem je hledání identity a pátrání po vlastní minulosti. Poprvé byla představena dvacetiletá protagonistka, mezi zkoumanými hrdinkami se jedná o protagonistku nejstarší. Z uvedeného vyplývá, že L. Lanczová vlivem dospělého věku protagonistky nemohla prostřednictvím hrdinky představit situace typické pro dívčí věk (první milostné zkušenosti, nesnáze s nástupem na střední školu), proto muselo dojít k proměně nejen v tematické rovině, výrazně se proměnila i stránka jazyková a vztahy mezi postavami.

Navzdory zmiňovaným inovacím všechny romány dodržují žánrová pravidla a stereotypy, které odpovídají čtenářským očekáváním. Výjimky byly nalezeny

u dvoudílného románu o protagonistce Nele. Netypické časoprostorové omezení autorka použila v románu *Hořká chuť lásky*, kde je příběh limitován jiným časovým aspektem – těhotenstvím, který je tak jediným románem sledujícím protagonistku v období delším, než jsou dva měsíce.

V analytické části práce bylo na základě zkoumání deseti dívčích románů Lenky Lanczové stanoveno schéma, jehož podstatou jsou opakující se stylové, tematické, motivické a jazykové rysy. Dominantním předmětem zkoumání se staly postavy románů, z jejichž analýzy bylo schéma nejpatrnější. Inovační postupy byly zaznamenány zejména v proměně tématu a motivických prvků.

Pro další zkoumání románů by bylo užitečné srovnat tvorbu Lenky Lanczové s tituly vydanými v posledním desetiletí, na kterých by mohlo být zkoumáno, zda se zavedené schéma proměnilo a jakými inovačními postupy tomu bylo dosaženo.

Seznam literatury

Primární literatura

- LANCZOVÁ, Lenka. *Čas něhy*. Praha: Víkend, 2010, 288 s. ISBN 978-80-7222-718-1.
- LANCZOVÁ, Lenka. *Hořká chuť lásky*. Praha: Víkend, 2010, 240 s. ISBN: 978-80-7222-720-4.
- LANCZOVÁ, Lenka. *Potížistka*. Praha: Víkend, 2012, 304 s. ISBN: 978-80-7222-860-7.
- LANCZOVÁ, Lenka. *Pár minut lásky*. Praha: Víkend, 2013, 286 s. ISBN: 978-80-7222-888-1.
- LANCZOVÁ, Lenka. *Sběratelka polibků*. Praha: Víkend, 2005, 285 s. ISBN: 80-7222-365-8.
- LANCZOVÁ, Lenka. *Kde končí svět*. Praha: Víkend, 2000, 238 s. ISBN: 80-7222-134-5.
- LANCZOVÁ, Lenka. *Mokrý náruč léta*. Praha: Víkend, 2003, 284 s. ISBN: 80-7222-314-3.
- LANCZOVÁ, Lenka. *Třináctá komnata*. Praha: Víkend, 2010, 302 s. ISBN: 978-80-7222-727-3.
- LANCZOVÁ, Lenka. *Lásky a nálezy*. Praha: Víkend, 2004, 286 s. ISBN: 80-86891-16-X.
- LANCZOVÁ, Lenka. *Postel plná růží*. Praha: Víkend, 2011, 284 s. 978-80-7222-731-0.

Sekundární literatura

BAGINOVÁ, Olga a Eva TUČNÁ. *Žánrové aspekty textu literatury pro děti a mládež: zborník referátov z pracovnej konferencie o jazyku a literatúre* (Pedagogická fakulta v Nitre 14. a 15. mája 1986). Bratislava: Mladé letá, 1991, 234 s. ISBN 80-06-00216-9.

ČAPEK, Karel, Miroslav HALÍK a František BURIÁNEK. *Marsyas, čili, Na okraj literatury (1919-1931)*. Praha: Československý spisovatel, 1971, 185 s.

DITMAR, René. *Počkej na mě, Radko*. Zlatý máj 37, 1993a, č. 2, s. 105

HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004, 776 s.

HUTAŘOVÁ, Ivana. *Co naznačilo šest ročníků ankety dětí o knihu roku*. In: Zlatý máj: literární časopis. 1999, r. 44

KOZIOLOVÁ, Lenka. *Umělecká literatura jako didaktický problém*. 2006. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra české literatury. Vedoucí práce Hausenblas, Ondřej, str. 18-19

MANDYS, Pavel. *Královna dívčích knihovniček*. Lenka Lanczová a jejích 42 románů. Týden 12, 2005, č. 30, s. 66–67.

MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s.

URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004. 457 s.

MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: Studie kulturně a literárně historická*, Praha/Litomyšl: Paseka, 1996, 240 s.

SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990, 98 s. ISBN 80-202-0122-X.

SIROVÁTKA, Oldřich a Miroslav HABR. *Ach, ta láska: průvodce po české brakové literatuře*. Praha: Melantrich, 1984, 247 s.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Překnížkováno: co čteme a kupujeme (2013)*. Brno: Host ve spolupráci s Národní knihovnou České republiky, 2014, 190 s. ISBN 978-80-7491-256- 6.

TOMAN, Jaroslav. *Trivialita a kýč v literatuře pro děti a mládež*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2000, 22 s.

VAŘEJKOVÁ, Věra. *Česká próza s dívčí hrdinkou. Díl 1*. Ostrava: Atelier Milata, 1994, 23 s.

VAŘEJKOVÁ, Věra. *Česká próza s dívčí hrdinkou. Díl 2*. Ostrava: Atelier Milata, 1995, 23s.

VLAŠÍN, Štěpán, Josef PETERKA a Jiřina TÁBORSKÁ. *Slovník literární teorie*. Vydání druhé, rozšířené. Praha: Československý spisovatel, 1984, str. 78

Internetové zdroje

FENCL, Ivo: *Lehká četba zrovna dneska: neboli Lenka Lanczová*. Neviditelný pes [online]. 25. 2. 2009. Dostupné z: neviditelnypes.lidovky.cz/literatura-lehka-cetba-zrovna-dneska-dsp-/p_kultura.aspx?c=A090224_095416_p_kultura_wag

LANCZOVÁ, Lenka. *Časté dotazy*. [online] Copyright © 2023 LENKA LANCZOVÁ. Dostupné z: www.lanczova.cz/lenka/caste-dotazy-4/

LANCZOVÁ, Lenka. *O Lence* [online]. Copyright © 2023 LENKA LANCZOVÁ. Dostupné z: <http://www.lanczova.cz/lenka/knihy/>

ORTOVÁ, Zdenka. *Bez sexu by hrdinky nebyly reálné, říká autorka 52 knih pro mládež*. iDNES.cz [online]. 26. 6. 2009. Dostupné z: www.idnes.cz/onadnes/vztahy/bez-sexu-by-hrdinky-nebyly-realne-rika-autorka-52-knih-pro-mladez.A090624_121349_ona_ony_jup

RICHTER Vít a HOUŠKOVÁ Zlata. *Nejoblíbenější kniha obyvatel České republiky*. Moje kniha [online] Dostupné z: www.mojekniha.cz/

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Slovník cizích slov.net - online hledání* [online]. Dostupné z: www.slovník-cizich-slov.net/?slovo=idol

VÍKEND. *O nás*. Vydavatelství Víkend. [online] Dostupné z: www.vydavatelstviviweekend.cz/o-nas

